

PROJECTE DE COEDUCACIÓ A EL PRAT DE LLOBREGAT

Ajuntament d'El Prat de Llobregat 2018-2019

Informe final | Juliol 2019

COEDUCACCIÓ
COOPERATIVA

Pacto de Estado
contra la violencia de género

Projecte finançat mitjançant el Pacto de Estado contra la violència de gènere, promogut pel
Ministerio de la Presidencia, Relaciones con las Cortes e Igualdad

ÍNDEX DE CONTINGUTS

- 1.** Coeducació: qui som i els nostres valors
- 2.** Breu descripció del projecte
- 3.** Escola Joan Maragall
 - Pla de treball
 - Treball amb l'equip de mestres
 - Disseny del material de difusió gràfica
 - Acompanyament a la comissió de coeducació
 - Realització de les activitats amb infants i famílies
 - Activitat de sensibilització amb infants
 - Diagnosi amb un grup d'infants
 - Valoració del procés
- 4.** Institut Les Salines
 - Pla de treball
 - Treball amb el professorat
 - Avaluació de l'impacte
 - Valoració del procés
- 5.** Annexes

COEDUCACIÓ

QUI SOM

Coeducació som una **Cooperativa de Treball Associat, sense Ànim de Lucre i d'Iniciativa Social** que treballa per a la **incorporació d'una perspectiva de gènere i feminista a l'educació** per construir col·lectivament una societat lliure de violències, atenta a la diversitat i que situï la cura i el benestar de les persones al centre.

Coeducació està formada per un equip de dones provinents de diverses disciplines i vinculades als feminismes i a la coeducació. Actualment som tres sòcies treballadores i gaudim de l'acompanyament i la saviesa de tres dones amb una llarga trajectòria en coeducació i reconegudes internacionalment.

Comptem amb una **llarga trajectòria al món educatiu**. L'any 2010 ens vam constituir formalment per a donar resposta a una necessitat social cada vegada més visible i també amb les ganes de poder consolidar i compartir les experiències de treball previ de les companyes de l'equip: metodologies, coneixements, experiències i vivències individuals que eren el motor per a continuar avançant.

Durant aquest temps hem treballat molt amb diverses escoles i municipis. Any rere any, hem aconseguit posicionar-nos com a una entitat referent en la incorporació de la coeducació al món educatiu a Catalunya i arreu de l'Estat espanyol, convertint-nos així en una de les cooperatives pioneres a treballar la coeducació. Tot aquest bagatge i experiència ha estat possible també gràcies a les escoles, institucions i entitats que han confiat en la nostra feina i han apostat per a que la coeducació sigui una realitat a escoles i municipis.

ELS NOSTRES VALORS

Som una **cooperativa feminista** que situa la cura i el benestar de les persones al centre, i que es basa en els valors de **l'Economia Social i Solidària**, la qual aposta per un sistema econòmic respectuós amb les persones, el medi ambient i els territoris, i que funciona sota criteris democràtics, d'horitzontalitat, transparència, equitat i participació.

Partim de la convicció del **poder transformador de l'educació** i per tant, posem el focus en la seva funció socialitzadora i en la seva vessant comunitària. D'aquesta manera, els agents educatius són els protagonistes de les nostres intervencions com a persones adultes que acompanyen les criatures en la descoberta del món i de si mateixes.

Defensem una concepció àmplia de l'**educació** entenent que aquesta està present **al llarg de tota la vida** i també **a tots els seus espais**. I de la mateixa manera, entenem que tothom eduquem i que les relacions educatives van sempre en dues direccions. Les criatures i persones aprenem sense voler-ho i ho fem sense parar. És per això que si bé treballem amb professionals de centres educatius, també adreçem el nostre acompanyament i les nostres accions a d'altres sectors que d'alguna manera, directa o indirecta, tenen relació amb l'educació.

Situem les persones al centre de les nostres accions però sempre situant-les en un context global, **posant èmfasi en la vessant estructural de les relacions i jerarquies** que s'estableixen dins dels diferents grups. I per fer-ho, apostem per situar la cura al centre de les nostres accions i plantejaments així com en la manera com cuidem els diferents projectes que portem a terme.

Creiem en els processos comunitaris com a una eina clau per aconseguir una veritable transformació, posant l'èmfasi en la generació d'espais de trobada per a la reflexió i la cerca d'estratègia col·lectives. I ho fem posant en valor la **veu i l'experiència de les diferents persones implicades**, especialment, la veu dels infants que viuen i habiten els espais escolars i de les ciutats ja que són protagonistes i cal reconèixer-ho.

CONTACTE

www.coeducaccio.coop

info@coeducaccio.coop

<http://www.facebook.com/coeducaccio>

<http://www.twitter.com/coeducaccio>

DESCRIPCIÓ DE LA PROPOSTA

Aquest projecte es proposava acompanyar als equips docents de l'Escola Joan Maragall i l'Institut Les Salines d'El Prat de Llobregat en la reflexió vers les possibles desigualtats de gènere presents en el seu centre educatiu. Aquestes desigualtats són el punt de partida d'és d'on poder, oferir eines i recursos per a integrar la perspectiva coeducativa de manera transversal a l'institut, amb l'objectiu d'acompanyar el jovent que en forma part per tal que es puguin desenvolupar de la manera més lliure possible, sense estereotips de gènere i, deconstruir aquells possibles elements de discriminació ja presents en els i les joves i en les relacions entre elles.

La coeducació proposa integrar una mirada crítica de la realitat, que situa al centre de l'anàlisi el gènere alhora que reconeix com aquest interactua amb d'altres eixos i es proposa acompanyar als i les mestres per a entrenar aquesta mirada.

Amb aquest curs de formació podríem dir que comença el treball però no acaba, ja que la feina de reflexionar i repensar l'educació és quelcom que no s'acaba mai, perquè el jovent i les persones anem canviant amb el temps i alhora, perquè el món en el que vivim (i els sistemes que el defineixen) es transforma dia a dia. Aquesta formació és doncs, l'inici, i amb aquesta formació ens proposem engegar el procés de transversalització de la mirada coeducativa i construir les bases per a la seva continuïtat, d'acord amb la realitat de l'Institut.

ESCOLA JOAN MARAGALL

PLA DE TREBALL

La proposta de treball a l'Escola Joan Maragall era una proposta dissenyada a mida d'acord amb les necessitats detectades a finals de curs 2017-18, i eren les següents:

- Realització de 3 sessions de formació adreçades a tot el claustre (entre els mesos de setembre
 - 19 de setembre
 - 18 d'octubre
 - 7 de novembre
- Realització de dues activitats amb els infants (que serviran de sensibilització de l'equip docent)
- Acompanyament i dinamització de la comissió d'igualtat del centre
 - 27 de setembre de 2018
 - 22 de novembre de 2018
 - 17 de gener de 2019
 - 28 de febrer de 2019
 - 11 d'abril de 2019
 - 30 de maig de 2019
- Realització d'una diagnosi de centre en matèria de coeducació (entre octubre i març)
- Realització d'una activitat de sensibilització i visibilització del projecte el 25 de novembre de 2018

A partir d'aquest plantejament, el 19 de setembre ens vam reunir amb la Directora, abans de la primera sessió de formació. Posteriorment, el 27 de setembre ens vam reunir per primer cop amb la comissió de coeducació que s'estava creant a l'escola. Arrel de les converses mantingudes en aquests espais, vam considerar convenient ajustar la proposta, per diferents motius:

- Des de la comissió es va veure necessari realitzar activitats de sensibilització amb la comunitat educativa, de manera que vam decidir destinar els recursos

previstos inicialment a dinamitzar la comissió, a crear una campanya de quatre activitats amb les famílies i infants de l'escola

- Des de l'equip directiu es va veure necessari:
 - Ampliar les sessions de formació amb l'equip docent: de 3 passàvem a 5 sessions
 - Post posar la jornada de visibilització del projecte: del 25 n passàvem al 8 de març, quan el projecte ja estarà molt més engegat i hauré treballat amb l'equip docent i amb les famílies
 - Redimensionar la diagnosi de centre per tal de destinar part dels recursos inicialment previstos, a la resta d'activitats

Per tot això, des de Coeducació vam decidir flexibilitzar la proposta inicial i adaptar-la per tal de poder-la ajustar a les necessitats de l'escola. Va costar una mica trobar la proposta però finalment vam fer un pla de treball consensuat amb la Directora, les persones de la comissió de coeducació, i amb el vist i plau de la tècnica d'igualtat, i és el següent:

- Realització de 5 sessions de formació adreçades a tot el claustre (entre els mesos de setembre i febrer)
 - 19 de setembre
 - 18 d'octubre
 - 7 de novembre
 - 17 de gener
 - 21 de febrer
- Realització d'una activitat amb els infants (que servirà de sensibilització de l'equip docent)
- Realització d'una diagnosi de centre en matèria de coeducació (entre octubre i març)
- Acompanyament i dinamització de la comissió d'igualtat del centre
 - 27 de setembre de 2018
 - 18 d'octubre
 - 17 de gener de 2019
- Realització d'un programa de 4 activitats de sensibilització per a famílies i infants (i creació del disseny gràfic)
 - CINE FÒRUM. Espai de debat i reflexió sobre rols i estereotips de gènere a través del visionat de diferents vídeos i curtsmetratges

Activitat per infants i famílies (infants de totes les edats)

Dimarts 11 de desembre

- MIREM LA PUBLICITAT. Activitat de sensibilització per a famílies on analitzarem com són els anuncis de joguines per a nenes i per a nens
Taller per famílies

Dimarts 22 de gener

- TAULA RODONA SOBRE OFICIS. Taula rodona amb la presència de dones i homes amb oficis 'poc habituals' on parlarem amb infants i famílies sobre els estereotips de gènere i com es representen en els oficis

Taller per a infants i famílies (infants de cicle superior)

Dimarts 5 de març

- CONTES D'AHIR I D'AVUI... ELS MODELS DE SEMPRE?. Taller per a famílies on analitzarem els estereotips de gènere presents als contes infantils i Contes coeducatius per a infants (infants de cicle infantil i mitjà)

Activitat per a famílies i per a infants (per separat)

Dimarts 9 d'abril

- Realització d'una activitat de sensibilització el 8 de març

A continuació detallem les diferents actuacions realitzades amb els diferents col·lectius amb qui hem treballat en aquest projecte:

TREBALL AMB L'EQUIP DE MESTRES

Les sessions de formació amb l'equip docent s'han realitzat en l'horari de migdia, de 12:35 a 14h, un horari que permet la participació de tothom ja que és horari laboral, però alhora, és un espai de temps curt, a diferència de quan les sessions es fan a la tarda quan es pot comptar per exemple, amb una franja de dues hores.

En un principi preveïem realitzar sols tres sessions i vam fer una planificació ajustada, i finalment en tindrem cinc. Això va fer que entre la primera i la segona replantegéssim el format.

Les dates en que s'han realitzat les sessions són les següents:

- 19 setembre
- 17 octubre
- 13 novembre
- 17 gener
- 11 juny

Les sessions realitzades s'han centrat en un inici en presentar el curs i conèixer l'equip de mestres i alhora donar nos a conèixer les formadores. Introduir la temàtica del gènere com a element clau d'estructuració social, introduir el marc del feminisme com a moviment social però sobretot, teoria crítica que aporta conceptes claus per a l'anàlisi des d'una perspectiva de gènere. A partir de propostes de debat i reflexió, activitats dinàmiques i part expositiva, hem anat treballant els continguts, donant molta importància a les respostes obtingudes dels infants a partir de l'activitat que els vam proposar (la detallem al punt següent).

Aquests resultats del treball realitzat amb els infants per part de les mestres han estat el centre de les sessions 2 i 3 i la base que fonamenta la sensibilització i la presa de consciència sobre les conseqüències immediates que té la socialització de gènere en els infants i la necessitat de treballar des d'una mirada coeducativa. A la tercera sessió vam acabar de presentar els resultats que havíem treballat també a la segona, i vam introduir la proposta pedagògica de la coeducació. Per acabar, vam repartir la graella d'observació de contes, que ens permetrà treballar a la quarta sessió sobre un element de socialització com els contes, i permetrà afinar les propostes coeducatives als contes, i alhora donar un marc d'intervenció que es podrà traspasar a la resta d'elements educatius.

A la quarta sessió vam detenir nos a parlar sobre conflictes de lleialtats entre la proposta pedagògica i conceptual de l'escola i de la resta de persones que hi participen, i centrant nos en les conseqüències dels models hegemònics de feminitat i masculinitat i del sistema masclista on s'inscriu l'escola. Com a suport per a això vam visionar dos vídeos:

- Holly Siz "The light"
<https://www.youtube.com/watch?v=larPh1qRJm8&feature=youtu.be>
- Always like a girl <https://www.youtube.com/watch?v=pQishDaKLdM>

A la cinquena i última sessió vam fer retorn de l'observació de contes que havien realitzat prèviament i el retorn de la diagnosi que havíem realitzat a partir dels 3 tallers amb el grup motor d'infants, vam fer treball en petit grup per tal de realitzar un treball intern

per identificar de tot el que havíem treballat, quins temes els ressonaven més i els motivava a seguir treballant i vam realitzar l'avaluació final i tancament.

ACOMPANYAMENT A LA COMISSIÓ DE COEDUCACIÓ

Amb la comissió de coeducació hem realitzat tres reunions de treball. La primera va ser per conèixer nos i sobretot, saber el moment en què es trobava la comissió i els seus objectius. La comissió acabava de crear-se, de fet, era la primera trobada, i l'objectiu era el de fer arribar la mirada coeducadora i crítica sobre la realitat des d'una perspectiva de gènere, a la comunitat educativa. D'aquí va sorgir la necessitat de fer un cicle d'activitats amb les famílies i els infants, i vam estar-hi d'acord. Per això vam decidir derivar la nostra presència de la comissió cap a la comunitat educativa i d'aquí en va sorgir la proposta que detallem al punt següent. Aquí vam haver de replantejar el nostre rol, ja que en un principi semblava que el nostre rol havia de ser el d'acompanyar i assessorar, però donat que la comissió s'acaba de crear, està formada sols per tres mares i la directora de l'escola, i aquesta directora tampoc ha assumit el rol de lideratge, feia falta que algú ho fes. Vam parlar sobre això a la segona trobada ja que nosaltres necessitàvem saber exactament quina era la demanda, i va ser des d'aquí que vam assumir el lideratge de la comissió i les propostes que en van sorgir.

DISSENY DEL MATERIAL DE DIFUSIÓ GRÀFIC

Arrel de la demanda de crear un cicle d'activitats amb famílies i infants, vam veure necessari realitzar un material gràfic per a la difusió. Joan Maragall és una escola on costa una mica que les famílies participin -malauradament, no és una característica única d'aquesta escola sinó sovint, habitual- i per això vam creure necessari dotar la proposta d'una imatge gràfica i un disseny que li donés sentit d'unitat i no es veiessin les activitats com a activitats puntuals, sinó que volíem que quedés clar que formaven part d'un tot. El treball del disseny gràfic l'hem intercanviat consensuar amb la comissió però ha estat una comunicació que ha costat una mica, ja que ha estat una tasca coordinada via mail i a vegades costava rebre resposta de les propostes. Tanmateix, volem remarcar el disseny incliusiu per part de la comissió i la mirada atenta a la diversitat. En aquest sentit, una mare havia fet palès el desig d'arribar concretament a algunes mares de parla àrab, i per això vam creure interessant poder traduir el contingut del material gràfic. Per manca de temps, no vam poder traduir tot el text però sí una part. A l'annex trobareu el fulletó i el cartell de la primera activitat.

REALITZACIÓ DE LES ACTIVITATS AMB INFANTS I FAMÍLIES

Cine-fòrum | Activitat conjunta per a infants de totes les edats i famílies | 11 de desembre

La idea era crear un espai on poder debatre i reflexionar sobre els rols i estereotips de gènere i fer ho a partir de propostes audiovisuals, força atractives, a priori, per als infants. Va ser una activitat molt pensada i treballada, però el resultat no va ser l'esperat ja que sols van venir tres nenes de P5, acompanyades de 3 homes i 3 dones. Ens vam trobar amb poca participació i alhora, les petites criatures que havien vingut, eren de p5, i venien amb una energia molt activa i amb ganes de jugar més que no pas de debatre (totalment lògic, després de "tantes hores assegudes", de en algunes mares, idea que compartim). Quan vam fer la difusió ens imaginàvem que vindrien criatures més grans, amb les que seria més fàcil establir un diàleg. Tot i les dificultats degut al públic, vam veure els tres curts, i vam intentar fer una mica de debat, amb força dificultat. Tot i això, les famílies van estar amb molt bona actitud, entre totes vam anar gestionant les necessitats de les nenes, i vam fer una mica de reflexió. Sense tan debat com ens hagués agradat, vam traslladar algunes idees claus en l'anàlisi de pel·lícules des d'una perspectiva de gènere, anàlisi que ens va permetre arribar a com opera el sistema sexe-gènere i quines implicacions té per a totes nosaltres. Abans de marxar, vam convidar les famílies a les properes activitats, recordant que una d'elles és sols per a famílies i una altra per a famílies i infants per separat (ja havíem pensat inicialment que era interessant proposar un format mixt però alhora, crear espais per separat, ja que en d'altres ocasions havien funcionat molt bé però en aquest cas no ha estat tan així i val la pena mantenir la proposta per separat).

Mirem la publicitat | Taller per a famílies | 22 de gener

Van participar 11 dones i 3 homes. Un nombre molt satisfactori de participació. Va ser un taller molt interessant i volem valorar que hi havia força persones que van venir al taller previ i que van continuar participant als tallers posteriors. Valorem molt positiu aquest fet ja que mostra interès per part de les famílies vers la temàtica, especialment quan el primer taller no va ser un èxit de dinamització per les circumstàncies del públic participant. Primer vam realitzar una dinàmica i posteriorment vam visionar una selecció de vídeos d'anuncis

de joguines i per parelles van fer l'anàlisi d'un element (colors, veu en off, eslògans, rols dels personatges...).

Taula rodona sobre oficis | Taller per a infants de cicle superior i famílies | 5 de març

Aquesta activitat va generar força feina de coordinació prèvia ja que la idea era que poguessin venir persones adultes de diferents professions, que mostressin diversitat de professions d'homes i de dones, trencant amb els estereotips que sense adonar nos segreguen les professions a la vida adulta (segregació que ja ve per la tria de formació específica a l'adolescència). D'aquesta tasca de cercar professionals diversos se n'encarregaven les mares de la comissió de coeducació. Per un cantó va ser difícil trobar-ne, i a aquest fet es va juntar el fet que el dia del taller van fallar uns quants. Per aquest motiu vam comptar amb poca presència de professionals externs a l'escola però vam aprofitar la riquesa i diversitat de les persones adultes que hi havia per parlar dels oficis, de la segregació i posar en valor les tasques de cura. Va ser difícil de gestionar ja que per un cantó volíem donar protagonisme a les dues persones que havien vingut de fora de l'escola, però alhora volíem que el taller fos profitós per als infants que hi van participar i per a les persones adultes. Creiem que malgrat les dificultats prèvies i inicials (a l'hora de començar el taller no hi havia ningú), creiem que finalment vam aconseguir-ho. En total van participar 4 nenes, 3 homes i 6 dones.

Conta contes d'ahir i d'avui... Els models de sempre? | Activitat per a famílies de cicle infantil i mitjà i conta contes per a infants de cicle infantil i mitjà | 9 d'abril

Aquesta va ser la última activitat, i la que va tenir menys participació va tenir, tot i ser, a priori, la que pensàvem que més interès podria generar ja que el tema dels contes amb perspectiva de gènere està bastant present últimament. El vam planificar a l'abril ja que és el mes en que se celebra Sant Jordi però potser el vam programar amb massa antelació, fet que no va poder establir la relació que havíem ideat. Hi van participar 4 dones i 1 home. Vam introduir la temàtica dels contes, preguntant a les persones participants què és per a elles un conte, posteriorment, inventant nos un conte entre totes, on vam poder veure com sense voler a vegades emergeixen estereotips ja que els tenim molt integrats, ben endins dels propis imaginaris. Posteriorment vam analitzar els personatges d'un conte clàssic i reflexionar sobre com podem acompanyar els contes per afavorir la mirada crítica en els

infants. Finalment vam presentar alguns títols que parlen específicament de temes relacionats amb el gènere i que poden afavorir a l'ampliació dels models i imaginaris als nostres infants.

ACTIVITATS DE SENSIBILITZACIÓ AMB INFANTS

A la demanda inicial, l'escola ens va demanar realitzar alguna activitat de sensibilització amb infants. Vam acceptar alhora que vam proposar que aquesta activitat no fos de sensibilització dels infants sinó de l'equip docent, ja que la nostra actuació se centra molt en el professorat com a agent clau de canvi coeducatiu, ja que sabem que si una mestra incorpora la mirada, la tindrà present en tots els infants amb qui es relacioni, de manera que l'impacte és major, i a l'hora centrem la intervenció en el col·lectiu que ostenta la responsabilitat d'educar i no en qui suposadament ha de ser 'educat'.

La proposta es va centrar en un petit qüestionari (que adjuntem com annex), on fèiem diferents preguntes als infants. Els qüestionaris sols es van passar als cursos de 3r, 4t, 5è i 6è tot i estar pensats per a tota la primària. Creiem que amb una mica de suport també els haguessin pogut respondre els infants de 1r i 2n, a l'hora que reconeixem que com més grans els infants, més capacitat d'escriure i, per tant més facilitat a l'hora d'omplir el qüestionari. Aquestes respostes les vam buidar, sistematitzar, agrupar i analitzar, i ens van permetre fer el retorn durant les sessions als i les mestres. És des d'aquesta realitat situada que proposem fer el treball de reflexió i creació de propostes. Això ho fem perquè no creiem en les receptes vàlides per a tothom, i alhora perquè apropar la realitat des d'una perspectiva de gènere al professorat, sovint ajuda a minimitzar les resistències vers la necessitat de treballar per superar els estereotips, les discriminacions i desigualtats per raó de gènere. Tot i això, no sempre és fàcil, i en aquest claustre podem identificar algunes resistències clares.

Posteriorment a aquests qüestionaris inicials, el dia 7 de març vam realitzar dos tallers amb infants dels grups de 5è. Vam acompanyar a l'escola també en la tria i la gestió per aconseguir una exposició per a visibilitzar el paper de les dones i la diversitat dels treballs remunerats i de cura invisibilitzats, i enlloc de fer una jornada, juntament amb l'escola vam decidir realitzar dos tallers. Aquests tallers van ser difícils de facilitar. Van fer emergir la necessitat de treballar des de tots els àmbits, per acompanyar els infants des d'una mirada atenta, acurada i respectuosa, sobre els diferents processos que estaven vivint. Als tallers van emergir molts malestars, relacions poc respectuoses entre infants, un parell de noies van sortir en algun moment ja que van plorar per malestars que estaven produint-se, va haver-hi força ocupació de la paraula per part dels nois, tot i que alhora, van permetre que moltes noies fessin explícit el seu malestar vers l'ambient de classe poc respectuós que hi havia. Vam sortir satisfetes per l'espai que havíem creat,

però alhora, amb moltes ganes de poder continuar treballant per un cantó amb les noies i nois, però sobretot, de tenir molt més temps per acompanyar l'equip de mestres, a que la coeducació és una pedagogia feminista que comença per plantejar de quina manera es posiciona la persona que acompanya els infants, i com es treballa en les diferents situacions que es van produint.

Aquest motiu, junt amb el fet que creïem que una diagnosi de la realitat del centre (amb els pocs recursos que quedaven), creïem que seria paper mullat i no tindria impacte en el claustre, vam creure oportú redirigir la diagnosi cap als infants. I des d'aquí vam planificar tres tallers amb un grup motor d'infants (representants de 3r, 4t, 5è i 6è), amb els que vam poder treballar diferents temes relacionats amb el gènere. El recull dels aspectes més rellevants que havien sortit els vam compartir amb el claustre a la última sessió.

DIAGNOSI AMB UN GRUP D'INFANTS

La idea inicial era treballar amb el mateix grup d'infants les tres sessions però ha estat impossible dur a terme aquesta idea i per tant, no han estat les mateixes persones a totes les sessions. Malgrat aquest fet, poden extreure algunes idees principals de qüestions que es podrien treballar amb els infants de l'escola Joan Maragall. El grup va estar format per una parella de cada curs des de 3er de primària a 6è de primària, encara que no sempre van poder venir tots els cursos.

Els punts que hem trobat que es podrien seguir treballar i profunditzant són:

1. Respecte i escolta
2. Masculinitats
3. Sexualitat i especialment el cos i el plaer femení
4. Desigualtat de gènere i feminisme

1. Respecte i escolta

Encara que pot semblar no estar relacionat directament amb els continguts de gènere creiem que sense treballar això d'una manera sistemàtica no es podran treballar els temes que després exposarem. Volem deixar clar que estem parlant d'un nombre reduït d'infants i que per tant, no sabem si poden ser significatius respecte al que passa a la resta d'activitats i al dia a dia de l'escola a nivell curricular.

Ens hem trobat un grup força dispers, al qual li costava mantenir l'atenció i especialment escoltar-se. D'aquesta manera, la dinàmica requeria de l'autoritat de la tallerista per mantenir el respecte i per tant, observàvem una incapacitat per auto regular-se i portar el grup sense la mirada d'una persona adulta. Aquesta qüestió, no és única de l'escola Joan Maragall i la posem sobre la taula perquè pensem que anar entrenant aquesta manera d'aprendre (uns infants dels altres) pot ser beneficiós per tothom.

Creiem que facilitar un espai on els infants puguin expressar-se acompanyats per una persona adulta que els hi pugui cridar l'atenció sobre l'impacte que poden tenir les seves paraules i els seus actes, és un primer pas per poder abordar tot el que té a veure amb el gènere i és coeducació en si mateixa perquè parteix de la mirada crítica i de posar al centre les emocions i experiències de cada infant com a eina d'aprenentatge (els sabers relacionals).

2. Masculinitats

Relacionat amb el primer punt, trobàvem al grup un gran reconeixement de la violència com a manera de solucionar els conflictes. La preocupació sobre quedar per sota d'un altre si et defenses violentament, apareixia sovint tant en nens com en nenes, encara que era més present en els nens.

Observàvem llavors, com aquesta faceta de la masculinitat hegemònica que enllaça amb l'orgull i la violència, era valorada positivament en els dos models i només alguna nena explicava que no hi estava d'acord. Malgrat que aquesta discrepància era repetida sovint per alguna nena, aquestes intervencions eren obviades pel gruix del grup i aquestes veus es perdien.

També en relació a la masculinitat hegemònica i en especial amb alguns nens participants del grup, la idea de la valentia com a prova d'homenia, era la més present al grup de nens, inclús en aquell nen que semblava tenir un discurs una mica més qualitatiu que la resta. Pensem que seria interessant poder treballar sobre les pors i les maneres de resoldre quan algú fa un abús de poder respecte a un altre o respecte a un mateix.

3. Sexualitat, cos i plaer femení

La sexualitat ha estat un altre tema central als tallers desenvolupats. Els infants tenen moltes preguntes i moltes creences que distorsionen la seva manera de viure i entendre la sexualitat. Si no troben les respostes de les persones adultes acudeixen al grup d'iguals o altres mitjans que no estan adaptats a edats tan primerenques i consumeixen respostes

sense filtres. Creiem que és bàsic oferir aquest acompanyament des de l'escola i facilitar un espai on puguin bolcar els seus dubtes.

Dins d'aquesta sexualitat, ens hem trobat amb nenes de cicle superior que desconeixien parts dels seus cossos com ara el clitoris i molta resistència a parlar de la vulva i els genitals femenins. Les expressions de fàstic respecte a aquestes parts dels seus cossos ens semblen importants d'abordar per evitar futures violències masclistes associades a la sexualitat. Les nenes han de conèixer el seu cos i han d'aprendre a estimar-lo.

4. Desigualtat de gènere i feminismes

Aquesta qüestió és aquella que ha portat més debat dins del grup de referència. Els nens se senten injustament tractats respecte a les nenes amb allò que té a veure amb la disciplina escolar. Observàvem al taller com el discurs que les dones es fan les víctimes i se'n aprofiten, estava present al grup de nens, a tots els nens presents al grup.

Acusaven les nenes de tenir més privilegis perquè ningú les castigava si pegaven a un altre, que en general mai estaven castigades, que sempre se'ls hi feia més cas que els nens, etc. Pensem que seria bo treballar aquesta qüestió amb els infants d'una manera cuidada i sense criminalitzar a ningú. Proposem que es treballi des de, que significa la desigualtat, quin impacte té a les nostres vides, perquè pensem que passa, etc. Òbviament, els nens també repeteixen el que estan sentint de les persones adultes i des d'aquí podríem abordar aquestes vivències.

A tall d'exemple, quan el debat es va obrir al taller, la tallerista va parar un moment la dinàmica i va preguntar als nois que portaven un temps parlant de les injustícies patides pels nens: "Qui porta quasi tota la sessió parlant? I qui ha estat escoltant tot i no estar d'acord amb el que esteu dient?". La proposta és doncs poder treballar en concret aquestes qüestions i alhora aprofitar les dinàmiques que es puguin estar donant a l'aula per no parlar sempre en abstracte.

VALORACIÓ DEL PROCÉS

Valoració per part de les formadores

La valoració que fem de la feina realitzada és positiva, si bé valorem que hi ha alguns aspectes que s'haguessin anat diferents, segurament haurien afavorit l'obtenció d'un major impacte.

A l'Escola Maragall veiem que hem fet moltes coses i hem dedicat molta energia però alhora tenim la sensació que hi ha hagut impacte, però no tot el que ens hagués agradat, considerant que ha estat una intervenció important a nivell de la comunitat ja que hem intervingut en tres col·lectius clau: mestres, infants i famílies.

Per un cantó, valorem positivament la capacitat d'adaptabilitat que hem demostrat en aquest projecte, però alhora creiem que el fet que el projecte hagi anat variant al llarg del curs, ha dificultat en part la intervenció, ja que implicava que constantment ens haguéssim d'estar ressituant i adaptant. Aquesta dificultat creiem que ha estat en part per una manca de lideratge, ja que creiem que la direcció de l'Escola l'havia d'assumir, en tant que les intervencions anaven dirigides al Claustre, a Infants i a la Comissió mixta que s'estava justament creant aquest curs, però l'hem trobat a faltar i hem estat nosaltres qui hem liderat el projecte però no ha estat fàcil ja que un projecte com aquest requereix un lideratge per part del centre on s'intervé.

En tot moment hem vist una directora que creia i apostava pel projecte, però ens ha donat la sensació que estava força sola liderant-lo, ja que no hem sentit que hi hagués un equip directiu potent a darrera d'aquest. Probablement per aquesta manca de suport i lideratge compartit, la directora no ha tingut l'energia i empenta necessària per encapçalar un projecte ambiciós com aquest. Tanmateix, creiem que el fet que el claustre sigui un grup divers i poc cohesionat segurament tampoc ho ha posat fàcil. En relació a això, podem identificar algunes persones amb força resistències, un grup important que se'l veu motivat i amb interès, i un altre grup que aparentment no sembla massa motivat però tampoc amb resistències.

El repte que ens plantejàvem a meitat de curs, un cop se'ns va comunicar que es realitzarien 5 sessions de treball amb el claustre enlloc de 3 fou el d'intentar assegurar la sensibilització de les mestres, per intentar assegurar que s'assentís les bases de la mirada coeducativa. Creiem que en part ho hem aconseguit, però ni de bon tros, a tot el claustre. Ha faltat temps i una organització ferma d'inici, si bé alhora, volem recollir que la valoració de la formació per part del claustre és molt satisfactòria. Un element que valoràvem positivament en un principi era la temporalitat, però en relació a la última sessió és un aspecte que cal reconèixer que no ha estat positiu. Assumim les dificultats d'agenda de les formadores, ja que la idea era poder fer la última sessió després del treball amb infants per tal de poder fer un retorn de la diagnosi, i aquest s'ha allargat massa en el temps, també en part, pel calendari de l'escola, tot i que volem agrair la bona predisposició que han mostrat en tot moment. Un altre element que creiem que no ha ajudat a la formació ha estat l'horari de les sessions, ja que era de 12:30 a 14h, però mai començàvem a les 12:30 ja que just era l'hora en que sonava el timbre, però sí que hi havia pressa per anar a dinar a les 14h, fet que ens donava poc més d'una hora i quart, i és un temps molt ajustat per poder crear un clima de confiança, treballar des de la part vivencial i dinàmica i alhora possibilitar contingut teòric i reflexió individual i col·lectiva. L'horari de tarda que permet sessions de

dues hores és molt més interessant per part nostra, però entenem que no és fàcil des de la Direcció del centre, demanar a l'equip un esforç extra a les tardes i creiem que el motiu per fer ho al migdia era buscar el màxim de facilitats per a que participés tothom.

El treball amb els infants el considerem molt interessant, si bé, ha estat un punt identificat com a important a continuar treballant. Tal i com hem explicat anteriorment, amb les diferents activitats realitzades amb infants hem identificat situacions d'agressions i insults, poc respecte i cura entre unes i altres i altres situacions que seria bo poder treballar des de l'equip de mestres. Són aspectes que probablement estiguin presents a la majoria de centres educatius, però en aquest cas, van ser molt explícits.

Pel que fa a la comissió de coeducació, veiem que és una proposta impulsada també per la directora, i creiem que és una comissió a la que li falta temps ja que està just començant. Tot i això, creiem que la proposta d'actuacions replantejada fou encertada, ja que no tenia sentit centrar els recursos en acompanyar a les 4 persones de la comissió sinó que vam valorar més coherent, intentar arribar a totes les famílies. Creiem que hi hem arribat més que no pas si s'hagués mantingut el plantejament inicial però alhora valorem que la participació no ha estat gaire satisfactòria. Creiem que en part és degut al fet que hem comentat anteriorment, el de la solitud i dificultats de lideratge clar i el fet que la comissió just s'estigués iniciant al mateix temps.

Valoració de la formació per part de les mestres

A nivell de participants, en la majoria de formacions, a la primera sessió passem un full on les mestres responen algunes preguntes qualitatives i quantitatives, i a la última sessió, la tornem a passar per tal de valorar l'impacte de la formació. Si bé amb aquest instrument sols podem valorar l'impacte en les creences i no en les pràctiques (seria molt interessant però això sols es pot fer fent observació directa), en aquest cas aquesta avaluació inicial no la vam fer ja que sols amb 3 sessions vam creure que ocupava molt de temps l'avaluació de continguts per tan poc espai de formació. Finalment han estat 5 sessions i hagués estat molt interessant poder avaluar l'impacte en la modificació de posicionaments i continguts però no s'ha pogut realitzar.

El que si que hem pogut realitzar és una recull de la valoració que han fet de la formació les diferents persones participants. A continuació recollim la valoració qualitativa, i posteriorment, recollim alguns aspectes de la valoració qualitativa.

Podem veure que, malgrat anteriorment com a formadores, haguem considerat que l'impacte de la formació no era el desitjat, la valoració, a nivell quantitatiu de les persones participants és molt positiva. Valorem, òbviament, molt positivament aquest aspecte, que

denota que, malgrat el poc temps i les circumstàncies que ja hem exposat prèviament, la sensació per part de la gran part de les mestres participants és molt satisfactòria.

	Resp osta 1	Resp osta 2	Resp osta 3	Resp osta 4	Resp osta 5	Resp osta 6	Resp osta 7	Resp osta 8	Resp osta 9	Resp osta 10	Resp osta 11	Resp osta 12	Resp osta 13
Els continguts de la formació	9	8	10	9	9	9	9	9	9	8	9	6	9
Les dinàmiques i activitats proposades	9	6	10	9	9	7	9	9	9	7	10	4	8
Les persones formadores	9	8	10	9	9	10	9	9	9	10	10	8	10
El debat i la reflexió	9	8	10	9	9	8	9	9	9	9	10	7	8
La utilitat dels continguts per al teu dia a dia	8	8	10	9	7	9	9	9	9	8	9	5	8

A nivell qualitatiu, recollim algunes de les respostes que van donar a les preguntes obertes:

Quina valoració fas a nivell general d'aquesta formació? Com t'has sentit?

- Valoració molt positiva. M'he sentit bé ja que representa com veig el món actualment. Crec que en la diversitat està la riquesa i hem de deixar que cadascú sigui com vulgui ser.
- La valoració és positiva. Reconec que en principi em costava fer la perquè anem a tope de feina, però després de contingut m'ha semblat super interessant i sobretot necessari. M'he sentit bé i còmode.
- He pogut ser conscient de tot el tema. M'ha fet reflexionar.
- Aquesta formació és important per reflexionar, remenar i ser conscient dels problemes, encara fortament arrelats, que hi ha a la societat en quant a estereotips, desigualtat, llenguatge...
- M'he sentit molt bé. M'ha sacsejat i m'ha fet qüestionar me activitats i/o donar importància a situacions del dia a dia a l'aula a les quals abans no els donava cabuda/valor.
- Bé, però frustra quan veus que queda molt per fer.
- LA formació m'ha semblat molt interessant i dinàmica, fluida, amb intercanvis. M'he sentit bé, remoguda a vegades.
- He fet dues sessions. Sincerament en moltes coses estic molt poc d'acord

- M'he sentit còmoda i acompanyada, en molts aspectes de la manera de pensar lliure, sense tabús. És una formació bastant dinàmica i compartida i molt útil per fer te reflexionar en l'educació que des de l'escola hi podem donar en coeducació.

T'ha aportat alguna cosa a nivell professional i/o personal?

- Professional: intento modificar aspectes del llenguatge i incloure sempre les meves alumnes. Crec que de cara al curs vinent hauria d'aprofitar sessions de l'àrea de valors per treballar temes que hem fet al curs. Personal: molt ja que he pres consciència de la necessitat de "prendre consciència" respecte a la igualtat, feminisme, respecte a tothom...
- Afrontar de manera diferent algunes situacions que es produeixen a l'aula. Aprofitar les per a treballar les.
- M'ha aportat canvis, sobretot en el llenguatge, tenir-ne més cura.
- Sí, quan algú diu una cosa, apresada des de casa, no dir que no és així o que és mentida, sinó que són maneres diferents de pensar o sentir al respecte, i fer-li entendre que hi ha un altre punt de vista o opinió que és vàlid.
- Reflexionar, canviar conductes a vegades inconscients que poden ser sexistes. Adoptar un llenguatge més inclusiu en aquest context escolar.

Canviaries o proposaries fer alguna cosa diferent de com l'hem fet? Tens alguna idea per millorar?

- No allargar-la tant en el temps, per poder fer un seguiment sense tant espaiat en el temps.
- Potser maneres de poder treballar a l'aula amb alumnes i material. Ja que fem la formació, aprofitem per transmetre-ho després a classe.
- Jo faria les sessions en un altre horari i que fossin voluntàries.
- Crec que la formació ha estat ben enfocada i s'han tractat temes molt rellevants.
- Les dinàmiques de grup són molt guais però a vegades poden no fer sentir còmode a tothom. Per la resta, us felicito per la vostra tasca.
- Saber que si tenim dubtes, us podem continuar consultant. M'agradaria saber si ens poden donar alguna idea per com treballar la sexualitat amb els infants i les famílies.
- Crec que els fets i el moure's és molt més important que les paraules!

INSTITUT LES SALINES

PLA DE TREBALL

La proposta d'intervenció a l'Institut Les Salines era ja més estandaritzada d'entrada, i s'està mantenint d'acord amb el pla previst, sols amb una modificació de dates de la quarta sessió ja que hi havia un dinar de Nadal previst i vam acordar amb el grup afegir una sessió al final per poder li conar cabuda. Tots els continguts, per tant, es traslladen a la sessió següent.

El pla que vam esbossar d'entrada i que vam presentar a les persones participants el primer dia és aquest:

SESSIÓ	DATES	TEMÀTIQUES I CONTINGUTS
Claustre inicial	5 setembre	Presentació projecte i entitat
1a sessió	10 octubre	Començant pel principi: presentacions i punt de partida <ul style="list-style-type: none"> • Presentació projecte i de les participants • Introducció sistema sexe-gènere
2a sessió	31 octubre	El sistema sexe-gènere: el marc global d'anàlisi <ul style="list-style-type: none"> • Què és el sistema sexe-gènere: fonaments conceptuals i com opera • Models hegemònics de feminitat i masculinitat: del qüestionament a la diversitat
3a sessió	28 novembre	El paper del professorat: revisió interna, llenguatge i intervenció <ul style="list-style-type: none"> • La importància del posicionament • Definint alguns criteris comuns d'intervenció • Dinàmiques de grup amb l'alumnat
4a sessió	19 desembre	Coeducació: reflexions introductòries <ul style="list-style-type: none"> • Agents de socialització: del marc global a l'educació secundària i post-obligatòria • Introducció a la coeducació: línies marc per a la incorporació de la perspectiva de gènere a l'educació
5a sessió	9 gener	Coeducació: línies estratègiques <ul style="list-style-type: none"> • Què proposa la coeducació • Androcentrisme i estereotips de gènere
6a sessió	23 gener	Violències masclistes a l'Institut: marc teòric <ul style="list-style-type: none"> • Diferents formes de violències i múltiples formes d'exercir la

		<ul style="list-style-type: none"> • Conceptualització i marc teòric
7a sessió	13 febrer	Violències masclistes a l'institut: dinàmiques i instruments <ul style="list-style-type: none"> • Recursos que tenim a l'abast • Estratègies d'intervenció
8a sessió	6 març	Reptes per al futur <ul style="list-style-type: none"> • Propostes d'intervenció • Elaboració del pla coeducatiu de l'institut • Recursos i elaboració de propostes conjuntes
9a sessió	20 març	Tancament <ul style="list-style-type: none"> • Avaluació de la formació • Tancament
Claustre final	Claustre	Presentació al claustre de les conclusions i aspectes claus treballats

TREBALL AMB EL PROFESSORAT

A continuació detallem breument el contingut i el desenvolupament de les diferents sessions:

- El claustre inicial de presentació del dia 5 de setembre. En aquest claustre vam presentar nos les formadores i la cooperativa, així com el projecte i la proposta formativa. Un cop fetes les presentacions, vam realitzar una exposició teòrica que es va ajudar del suport audiovisual per situar al centre algunes conseqüències del sistema masclista en què vivim, per tal de remoure consciències i promoure el desig de participar d'una formació per posar fil a l'agulla a estratègies per a treballar per a superar-lo. Vam visionar alguns vídeos i les estadístiques van ajudar nos a aterrar a la realitat concreta i idees que a vegades es resumeixen en percepcions o subjectivitats.
- La sessió de formació. En aquesta sessió vam presentar de nou la proposta formativa, aquesta vegada, de manera més concreta, i la vam repartir a les participants. Individualment cadascú va omplir una avaluació inicial que ens permet saber el punt de partida del grup, alhora que poder contrastar un cop acabada la formació, les possibles diferències i poder deduir, quins elements han estat modificats i quins no. Posteriorment vam introduir la

perspectiva de gènere a partir del que suposa el feminisme, que és qui aporta conceptes i reflexions bàsiques, entre les quals les de la coeducació.

- 2a sessió de formació. A la segona sessió vam avançar una mica més en el marc teòric. A partir d'una dinàmica inicial i un joc, per grups vam intentar ubicar conceptes per definir el sistema sexe gènere i les identitats o idees analítiques que s'hi inclouen. Vam parlar de com funciona el sistema i quines característiques té, per poder parlar en un futur, de com treballar des de la coeducació calia primer saber de quin marc conceptual partíem.
- 3a sessió de formació. En aquesta última sessió de l'any vam aprofundir una mica més en les conseqüències del sistema sexe gènere, posant èmfasi en les identitats més allunyades de la norma i per tant, més excloses i poc reconegudes, entre les quals, trobem òbviament les dones. Per acabar, vam presentar el material d'observació per tal que facin una anàlisi sistemàtica d'algun material didàctic, com per exemple, llibres de text o material de suport, així com elements de la iconografia de l'institut. Per parelles realitzaran aquestes activitats, des de Coeducació la buidarem, sistematitzarem i analitzarem per tal de retornar la posteriorment en una sessió i treballar així a partir de la realitat concreta de l'Institut Les Salines.
- 4a sessió de formació. Aquesta sessió la destinem a parlar sobre coeducació partint de les idees prèvies del grup. Expliquem el recorregut històric del terme i treballant sobre el seu significat aplicable a l'etapa educativa que ens ocupa. Ens centrem en la mirada feminista i transformadora que aporta aquesta paradigma i en la transversalitat en les actuacions que proposa, per poder fer l'enllaç amb la següent sessió on analitzarem les observacions realitzades per part del professorat.
- 5a sessió de formació. Analitzem els elements observats pel professorat que aborden des de els llibres de text fins als cartells exposats a diferents espais del centre. També s'analitzen objectes, com ara els regals de les empreses col·laboradores, els vestuaris de treball o les condicions dels lavabos de l'institut. Totes aquestes observacions ens permeten aterrar el discurs de l'androcentrisme i els estereotips de gènere a la realitat del centre, permetent nos pensar en propostes més transversals.
- 6a sessió de formació. Després de les sessions destinades a treballar la transversalitat de les actuacions, destinem les properes sessions a facilitar eines i dinàmiques per implementar a l'aula i treballar aspectes específics

del sistema sexe gènere. Aquesta sessió la destinem a parlar de masculinitats i dels costos de la masculinitat hegemònica.

- 7a sessió de formació. Aquesta sessió la destinem a parlar de les violències masclistes patides per les noies pel fet de ser noies. Així, ens endinsem especialment en les violències masclistes que tenen a veure amb la sexualitat de les noies i els seus cossos, abordant la culpabilització que pateixen les noies violentades i els estereotips i mandats de gènere que envolten aquestes dinàmiques (manca de llibertat sexual, manca de dret al propi cos, ...)
- 8a sessió de formació. Destinem aquesta sessió a parlar de les violències masclistes dins de la parella i al racisme associat al masclisme. Debatem i reflexionem sobre com mirem a les persones racalitzades i quines creences tenim vers a altres visions del món en aquestes qüestions del gènere.
- 9a sessió de formació. Reflexionem plegades sobre possibles intervencions per dur a terme al centre i a les aules. Demanem que els grups ens passin per escrit aquestes propostes per tal de poder fer una guia amb les propostes sorgides del curs. Aquesta activitat substitueix el claustre que no es va poder realitzar per dificultats de la direcció del centre.

Com hem dit anteriorment, la 4a sessió no es va realitzar per motius festius, i vam consensuar amb el grup continuar al gener i l'última sessió va ser finalment el 3 d'abril.

Com a tancament de la formació, el professorat va realitzar un seguit de propostes i reflexions per a continuar treballant per integrar la perspectiva feminista a l'educació en un futur. A continuació adjuntem el recull:

REFLEXIONS, INTEGRACIONS, DESCOBRIEMENTS	PROPOSTES PER FER A L'AULA, AL CENTRE, A L'ASSIGNATURA...
<ul style="list-style-type: none"> • Ens ha quedat més clar que és el femisme • Sistema sexe gènere ens ha quedat més clar (descobriments per aplicar a 	<ul style="list-style-type: none"> • Dinàmica de responsabilitat a l'aula • Dinàmica de l'illa: sexe gènere, posicionament, • Jornades tècniques agafar un dia i

l'aula, útil)

- Gran normalització dels abusos: ens ha impactat
 - Culpabilització i victimització de les dones agredides i per tant, justificació de l'agressió i responsabilització de la noia davant de l'agressió
 - Dinàmica de debat que busca la responsabilitat (posicionament davant de dos casos de violència masclista)
 - Abanico de identidades de género: el alumnado está más informado que nosotros
 - Dinámicas de grupo que hemos trabajado
 - Reflexión sobre que tenemos interiorizada una educación patriarcal y tenemos el deber de cambiar las terminologías que involuntariamente utilizamos a diario
 - Tractament del llenguatge per veure les expressions masclistes
 - Diversitat d'identitats de gènere
 - El poder de la cultura dins de la nostra educació
 - Que existen varias identidades y orientaciones sexuales: pansexual, queer, no binario...
 - Como la presión social en nuestro entorno influye en nuestras actuaciones del día a día
 - El machismo es tanto para hombres como para mujeres, ej: los hombres a veces se sienten presionados por actuar como se espera de ellos (estereotipos), cabeza de familia, seguridad...
- fer-lo amb dones referents. Fer una jornada dins de les jornades tècniques o de l'institut, dedicada a les dones de la professió, per exemple: dones ramaderes, esportistes, etc
 - Posar la pel·lícula a Tres metros sobre el cielo, i criticar-la
 - Dinàmica sobre estereotips
 - Vocabulari inclusiu i no sexista en el material didàctic
 - Potenciar la igualtat amb dinàmiques i activitats a les tutories
 - Role playing de situacions masclistes i feministes (propostes de canvi)
 - Sessions tutories amb anàlisi de pel·lícules, anuncis, tv, etc., per treballar la coeducació
 - Revisió de presentacions i apunts per valorar el compliment de la igualtat de gènere
 - Dinàmiques on s'ha de posicionar davant un cas concret (tutories)
 - Compartir informació referent a aquests temes (articles, dinàmiques...) Potenciar el moodle.
 - Jornades al centre per la comunicació educativa sobre coeducació

AVALUACIÓ DE L'IMPACTE

L'avaluació de la integració dels continguts per part de les persones participants la fem seguint un procés d'avaluació inicial que observa les creences prèvies del grup amb un seguit de qüestions qualitatives i quantitatives.

El que es refereix a la part quantitativa, les preguntes estan plantejades de manera que l'opció més propera a l'1 és considera més igualitària excepte a l'última pregunta que està re-significada i per tant, l'opció més propera a 5, es considera més igualitària. Així doncs, valorem la presa de consciència a través del canvi en la valoració de les preguntes. Si l'avaluació final es col·loca per sota de l'inicial, es podria considerar que hi ha hagut una presa de consciència als ítems on s'indica aquest canvi, excepte en l'última que hauria de situar-se per sobre.

Avaluació quantitativa

1. Noies i nois es comporten de manera diferent degut a factors biològics

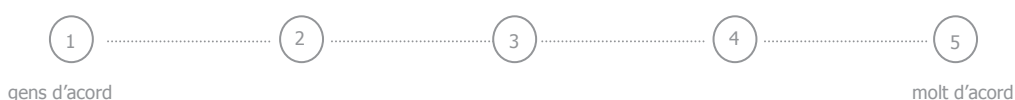
2. Una noia que se sent un noi (o a l'inrevés) és probable que pateixi un trastorn de la personalitat

3. El feminisme és l'oposat al masclisme

4. La diversitat a l'aula fa que hi hagi més conflictes

5. Avui en dia, als Instituts, no hi ha problema en ser gai o lesbiana

6. Fer servir un llenguatge inclusiu no és important perquè el masculí genèric ja inclou les dones

7. La violència masculista sols es dona dins de la parella

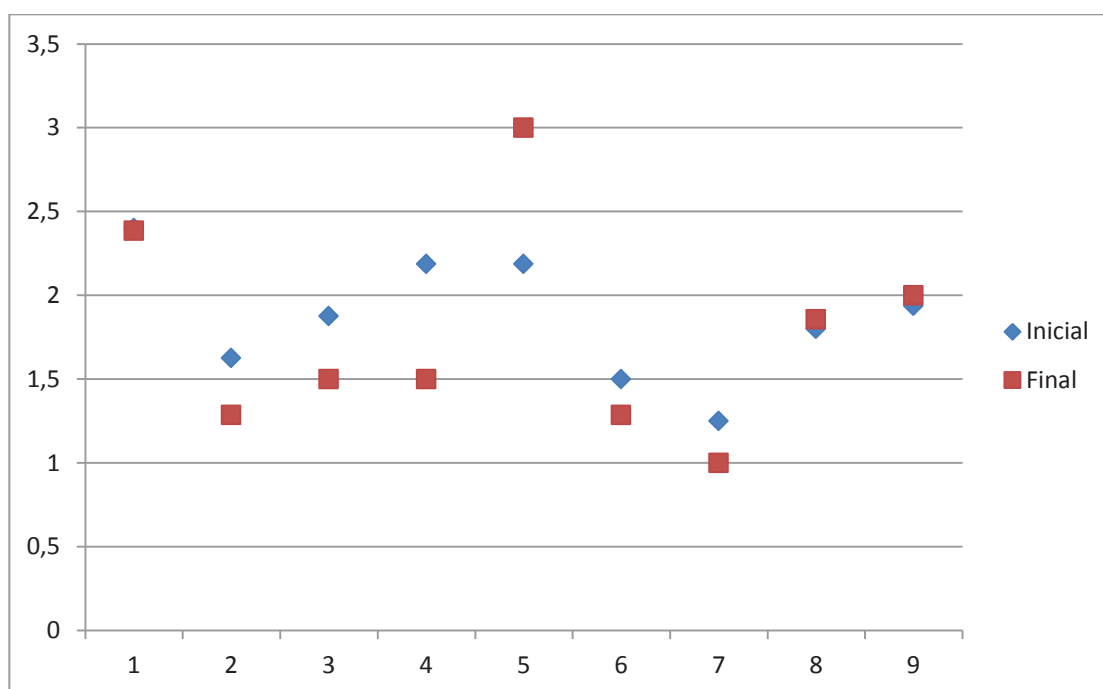
8. L'Institut Les Salines educa de manera sexista

9. Jo educo de manera sexista

Comparativa entre les respostes de l'avaluació inicial i la final (mitjana de grup):

Com podem veure, les respostes eren des de l'inici bastant igualitàries però s'ha guanyat consciència amb el procés de formació consolidant una mirada més igualitària. Només es veu un resultat diferent a la pregunta 5, que no podem saber si es deu a un retrocés de la consciència en gbt i fòbia present als instituts o d'altres qüestions.

Avaluació qualitativa

Part de l'avaluació relacionada amb els continguts i l'impacte provocat per la intervenció d'aquesta formació, la mesurem amb preguntes obertes sobre les creences i idees prèvies del professorat. Tal i com fem a la part quantitativa, comparem les mateixes preguntes a l'inici i al final i depenent del discurs que es presenti en unes respostes d'altres, veiem si hi ha hagut canvis en la mirada o una integració major del discurs treballat a la formació.

A les avaluacions es feien quatre preguntes obertes que volien conèixer les creences i idees prèvies del professorat en matèria d'igualtat de gènere, de coeducació i de pràctica educativa vinculada amb el sexisme.

Qüestions qualitatives:

1. Què esperes d'aquesta formació?
2. Creus que avui en dia hi ha igualtat entre homes i dones? Per què?

3. Creus que a l'institut s'educa de manera igualitària? Per què?
4. Creus que eduques de manera igualitària? Per què?
5. Què és per a tu la coeducació?

Respecte a la primera pregunta era una pregunta oberta que no volia valorar les idees prèvies encara que amb la resposta podíem saber una mica el grau de coneixement sobre la temàtica de les persones participants. El que més interessa d'aquestes respostes és saber si al final de la formació han estat assolides o no. El grau d'assoliment d'aquestes expectatives l'hem preguntat directament amb una pregunta numèrica de l'1 al 5 i de mitjana la resposta ha estat de 4,31. Les expectatives eren diverses, la majoria centrades en les dinàmiques que es donen entre alumnat.

Respecte a la segona pregunta, la majoria de respostes inicials es posicionaven en el no. Volem rescatar com s'ha anat ampliant el concepte d'igualtat, i ho podem il·lustrar amb les respostes d'una de les persones participants. Aquesta persona a l'avaluació inicial es referia a la igualtat només en termes d'homes i dones, desvinculant la desigualtat de gènere d'altres eixos mentre que a l'avaluació final la vinculava amb el capitalisme i amb la societat. Per a nosaltres aquest fet és important, atenent que el que volem traspassar és que la desigualtat de gènere té les seves pròpies dinàmiques i arrels i alhora està vinculada a d'altres estructures de desigualtat.

Respecte a la tercera i a la quarta pregunta, és la més complicada de les preguntes que fem ja que assenyalen directament la pràctica com a docent i per tant, posa al punt de mira a qui respon. Normalment, cap docent respon afirmativament aquesta pregunta, sovint perquè és complicat adonar-se'n de les pròpies motxilles, de vegades perquè realment es fan esforços per no generar diferències amb l'alumnat i molts cops perquè mai ens hem fet aquesta pregunta. Respecte a aquesta qüestió, la formació busca una presa de consciència i per tant, entenem que les respostes que manifesten un cert dubte a l'avaluació final respecte a l'avaluació inicial, són respostes que s'apropen més a aquesta presa de consciència. En aquest sentit, seleccionem les respostes d'una persona participant que a l'avaluació inicial indicava que ella en general sí educava igual però que hi havia professorat amb poca implicació, mentre que a la final indicava que de forma inconscient, conscient no, poden ser qüestions culturals, aprenes..."

Pel que fa a l'última pregunta, ens interessa poder veure si la formació genera una definició més extensa que la donada a l'avaluació inicial. Veure també si inclouen diferents elements que hem anat treballant per fer la més precisa i acurada. En aquest sentit moltes avaluacions finals incorporen a les definicions temes concrets com ara el vocabulari, conceptes claus com diversitat, gènere, orientacions, identificació de la perspectiva d'on parteix (perspectiva feminista) o la transversalitat d'aquesta tasca quan es diu que és un treball constant.

VALORACIÓ DEL PROCÉS

Valoració per part de les persones participants

La valoració del procés per part de les persones participants també s'ha fet amb una part quantitativa i una qualitativa. En la part quantitativa podem veure que les respostes són bastant altes. Hem fet una mitjana amb les respostes de les participants i observem que el més valorat han estat les persones expertes seguit del debat i la reflexió i l'ítem menys valorat ha estat la utilitat dels continguts, encara que amb una nota molt elevada.

Per a nosaltres, aquests són uns bons indicadors ja que considerem primordial en aquest curs de formació la presa de consciència i el despertar d'una mirada feminista i crítica, capaç de problematitzar assumptes que abans estaven naturalitzats o menystinguts. De la mateixa manera, moltes de les persones participants han mostrat el seu interès per continuar amb una segona fase on poder parlar de casos més concrets i poder tutoritzar algunes de les dinàmiques presentades a la formació.

Valoració per part de les formadores

De manera general, valorem positivament la implicació de les persones participants així com l'assistència bastant regular que ha presentat el grup, fet que ha facilitat el desenvolupament del curs de formació d'una manera coherent.

ÍTEM	NOTA MITJANA
Els continguts de la formació	8,8
Les dinàmiques i activitats proposades	9,1875
Les persones formadores	9,5625
El debat i la reflexió	9,375
La utilitat dels continguts per al teu dia a dia	8,75

Per part nostra, considerem que el professorat ha estat obert a reflexionar sobre les qüestions plantejades i a escoltar la mirada de la qual partiem. Alhora, creiem que les

persones participants han pogut expressar les seves opinions i s'han deixat portar per les dinàmiques proposades.

El format per a nosaltres ha estat adequat ja que ha permès poder introduir una part més teòrica i general per després anar aterrant a la part més pràctica. Tot i que el nombre de sessions ens sembla perfecte per aquest tipus de formació, sempre trobem a faltar una segona fase on poder parlar de casos concrets després d'haver reposat els continguts inicials i des de la seguretat de compartir un marc teòric i pràctic amb les persones assessorades.

Creiem que s'han assolit els objectius plantejats tant des de la mirada d'impacte i continguts com des de la mirada de procés. Entenem que si els objectius de procés de crear un espai de seguretat i lliure de judicis, els objectius d'impacte no s'haurien assolit ja que part d'aquests objectius passen inevitablement per la crítica i el questionament constant. Veiem que la mirada igualitària s'ha consolidat i que el discurs sobre coeducació és més curós i precís.

Projecte de coeducació a El Prat de Llobregat

Ajuntament d'El Prat de Llobregat
2018-19

Informe final | Juliol de 2019

COEDUCACCIÓ
COOPERATIVA

Coeducació SCCL

Responsables del projecte:
Anna Carreras Port i Aida Rivas Moreno

www.coeducaccio.coop
info@coeducaccio.coop

DOCUMENTS ADJUNTS

ESCOLA JOAN MARAGALL – EL PRAT DE LLOBREGAT

1. Com et dius?

2. Com et sents? Et sents nen, nena, nen i nena, ni nen ni nena...? Què és el que més t'agrada? Hi ha alguna cosa que no t'agradi?

3. Què t'agradaria ser de gran?

4. Penses que hi ha coses de nenes i coses de nens? Per què?

5. Hi ha algun joc o cosa que t'agradaria fer i ara no fas? Per què?

6. Algun cop has volgut plorar i no ho has fet? Per què?

7. Algun cop has tingut por i no ho has dit? Per què?

8. T'agrada la teva escola? Què és el que més t'agrada? Hi ha alguna cosa que no t'agradi?

9. Amb qui jugues més a l'escola? Com es diuen?

10. A què t'agrada més jugar?

11. En els últims dies, has tingut algun conflicte a l'escola? Quin?

ESCOLA JOAN MARAGALL

El Prat de Llobregat

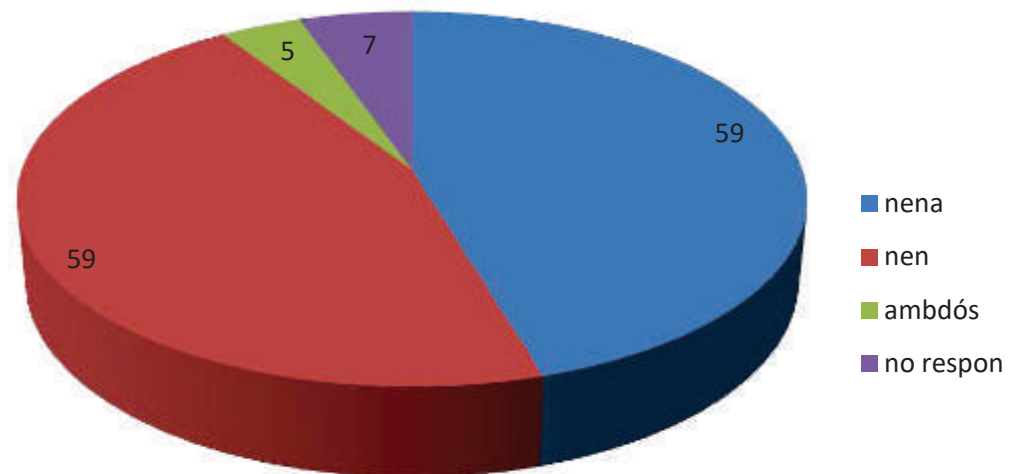
Retorn activitat amb infants

COEDUCACCIÓ

COM ET SENTIS: IDENTITAT DE GÈNERE

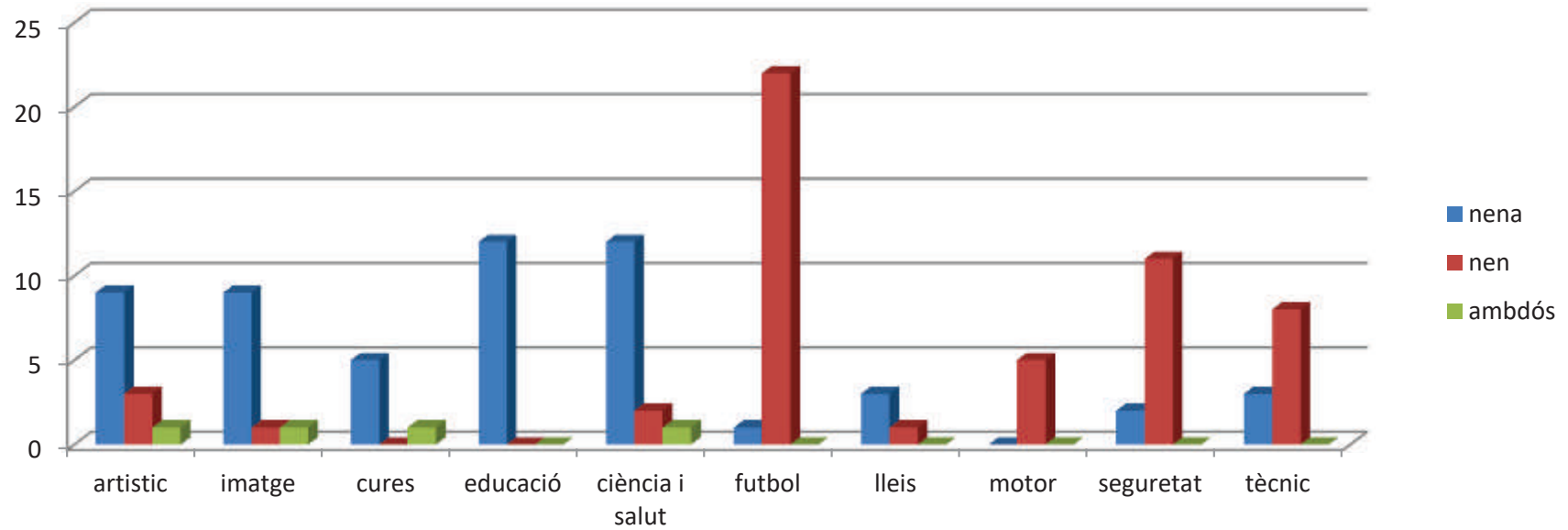
total nenes	59
total nens	59
total ambdós	5
total no responen	7

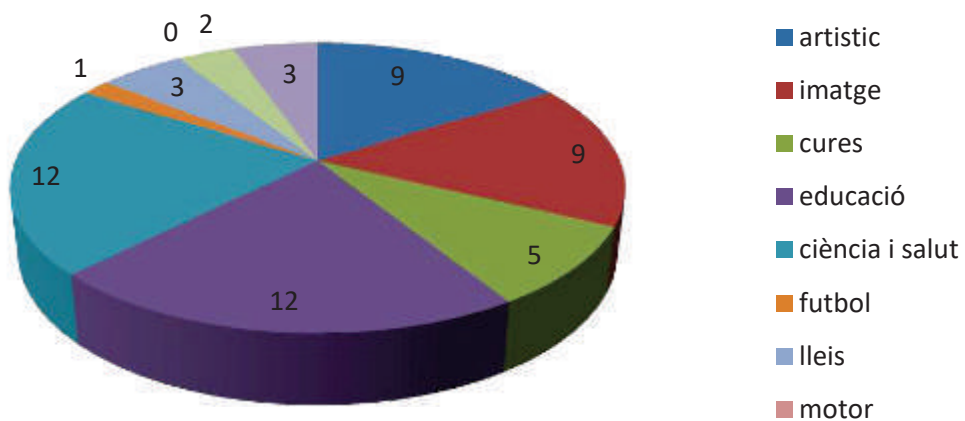
Com et sentis...

- 2 nenes diuen orgullosos
- No m'agrada ser nena (nen 3r)
- Nen no nena (nen 4t)

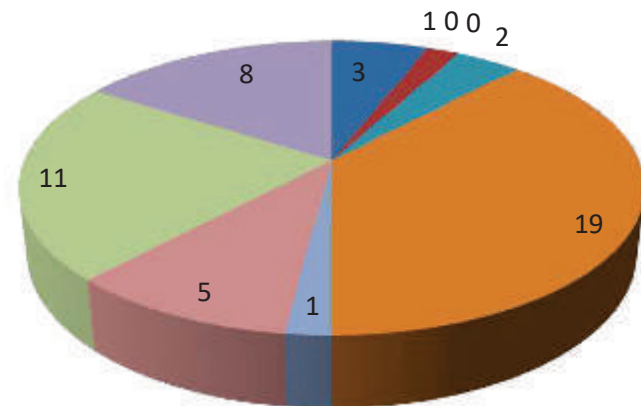
QUÈ VOLS SER DE GRAN

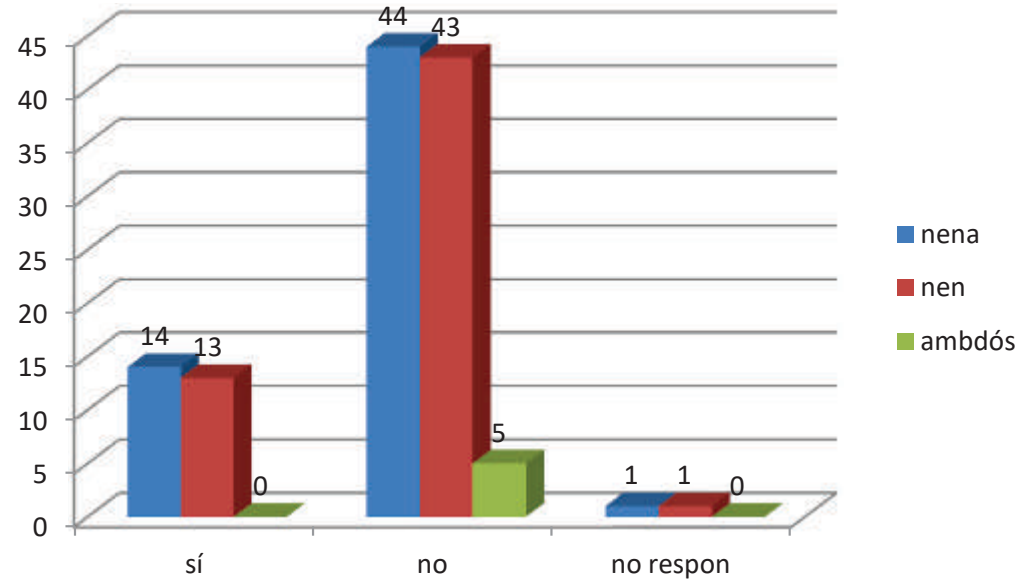
nenes

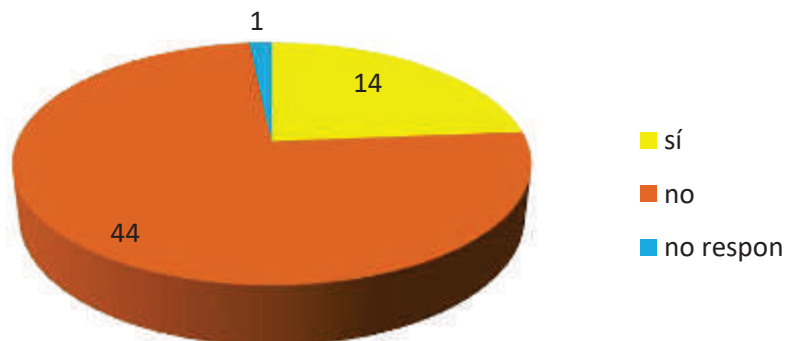
nens

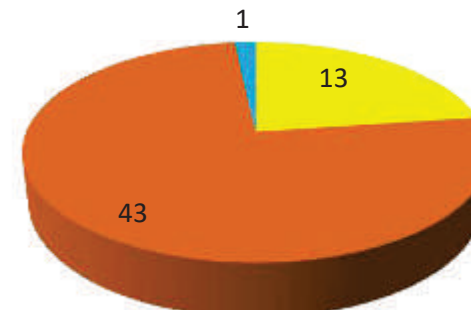
HI HA COSES DE NENS I COSES DE NENES ?

nenes

nens

HI HA COSES DE NENS I COSES DE NENES ? Anem a mirar què diuen...

Vinculació personal

- « lo pensu que no nia coses sol per nens ni sol per nenes pq jo jugo a futbol i faig ritmica i nia nens » (nena 3r)
- « tots podem jugar a tot, jo quan era petita 7 o 5 anys jugava en un esplai a futbol » (nena 5è A)

No hi ha coses de nens o de nenes però a la justificació ho tenen clar (decalaix entre el desig i la realitat)

- « **tots som iguals però alguns nens juguen a una cosa i les nenes a una altra** » (nena 5è)
- « a les nenes els pot agradar les coses de nens i als nens lis pot agradar les coses de nenes » (nena 5è)
- « això no importa un nen pot jugar amb una nina i una nena con una pilota » (nen 4t)
- « ser una nena no significa que no sepa hacerlo » (nen 5è)

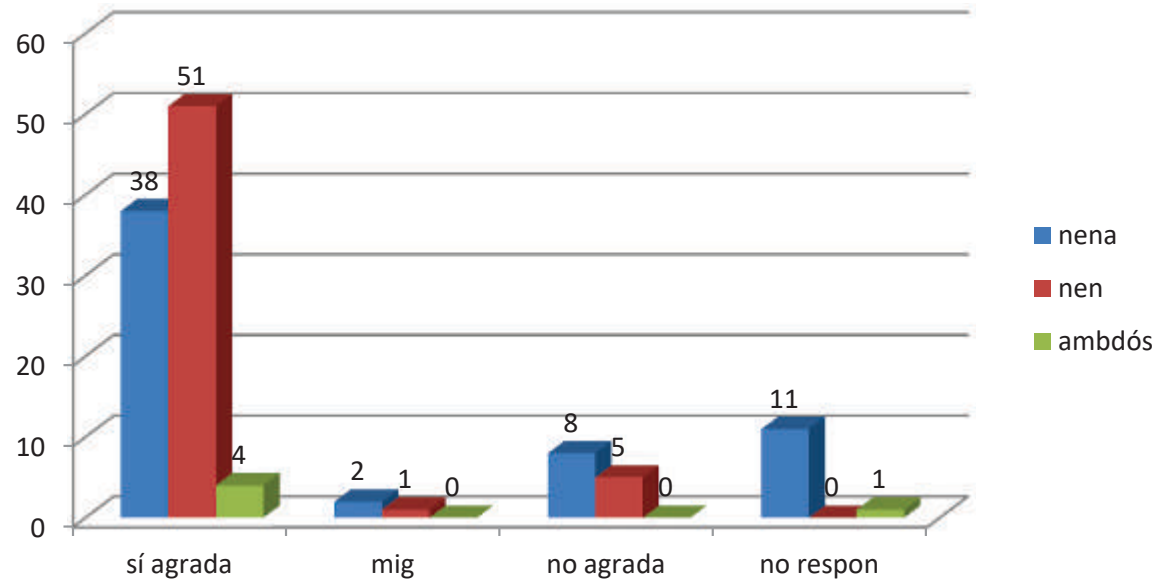
Sí, hi ha coses de nens i coses de nenes:

- « yo crec que ia coses per als dos, i ia coses que numes son de nena, ia coses que numes son de nens pq yo crec que un nen no po jugar amb una barbi » (nena 3r)
- « Sí, el futbol és de nens » (nena 3r)
- « una cosa que no pots fer a las nenas pq no saben ser mecànic » (nen 3r)
- « El nenes (el nens) no puede juga amb nines » (nen 3r)
- « Perquè les nenes juguen amb les nenes i els nens amb els nens » (nen 4t)
- Diferències biològiques: «pq els nens no tenen la regla, ni paren....» (nena 6è)
- El grup d'iguals m'ho fa saber: «No podem jugar las nenas» (nena)

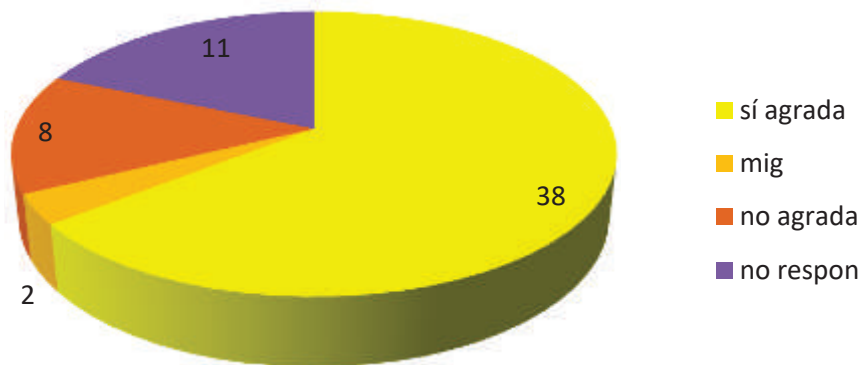
T'AGRADA/NO T'AGRADA (GÈNERE)

- **La feminitat:**
 - dues nenes (6è): «que tenim l'experiencia de parir/tenir la regla»
- **El binarisme/la dicotomia:**
 - «sentir-me normal, pq jo no canviaria cada cop que vingui un nen o una nena/ que em diguin qye soc una nena quejan estic amb les nenes, i que em diguin que soc com un nen quan jugo a futbol» (nena 6è)
- **La misogínia i el masclisme:**
 - «tot/ que diguin que les nenes som inútils» (nena 6è)/ «---?/les nines i les coses de nenes» (nen 4t);
 - «---?/No m'agrada ser nena» (nen 3r)

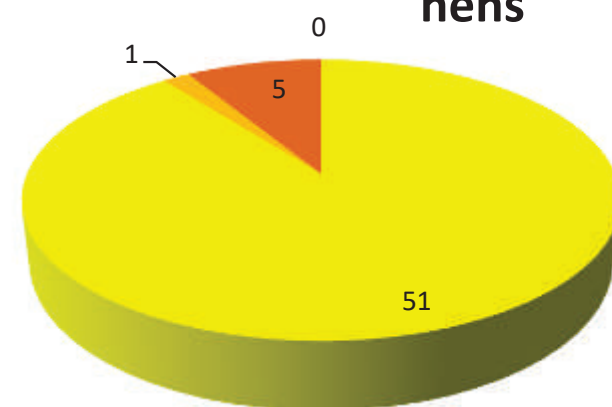
T'AGRADA L'ESCOLA?

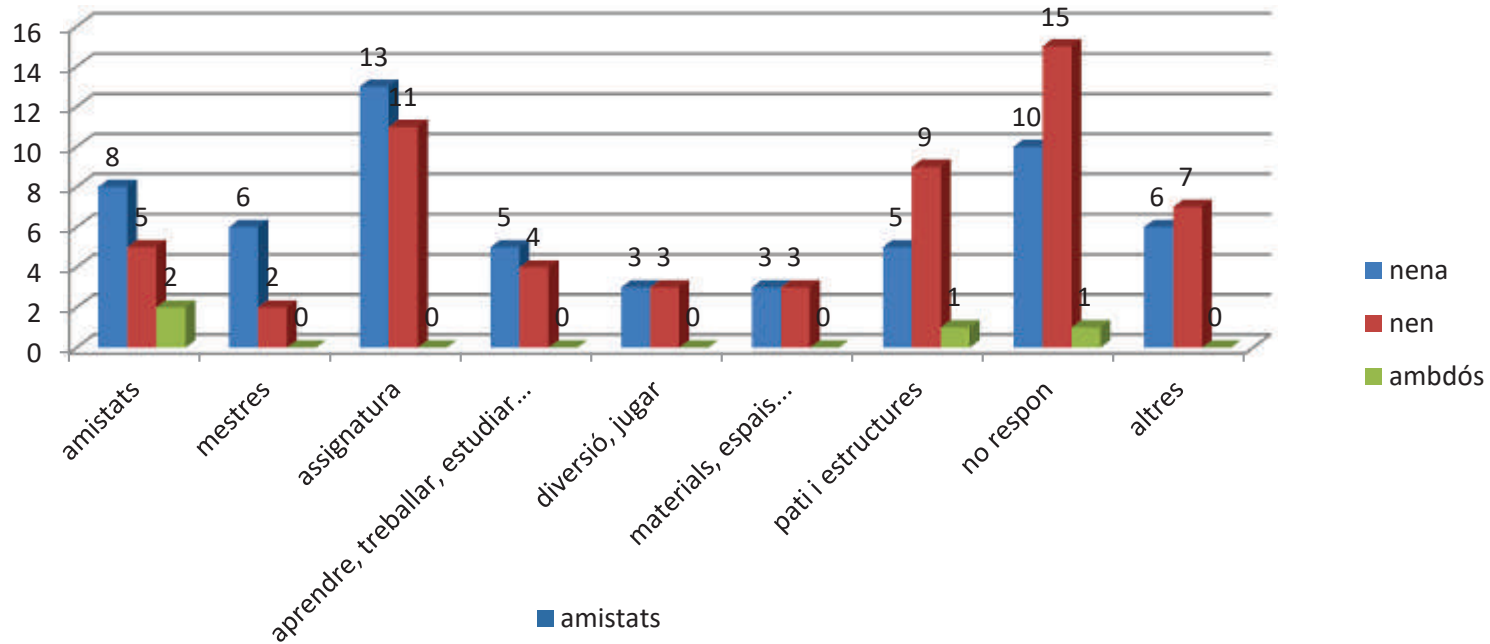
nenes

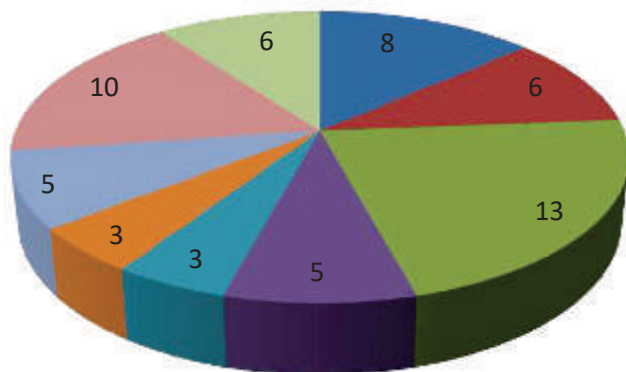
nens

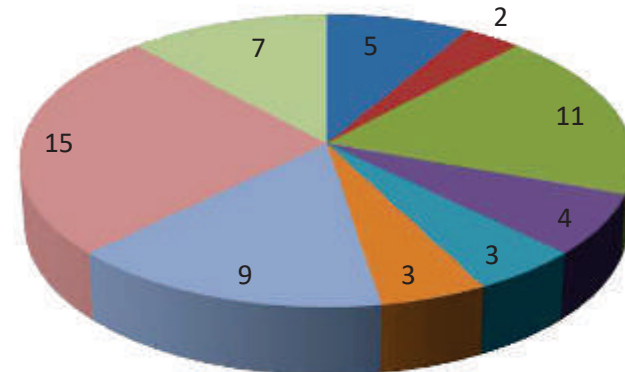
QUÈ ÉS EL QUE MÉS T'AGRADA DE L'ESCOLA?

nenes

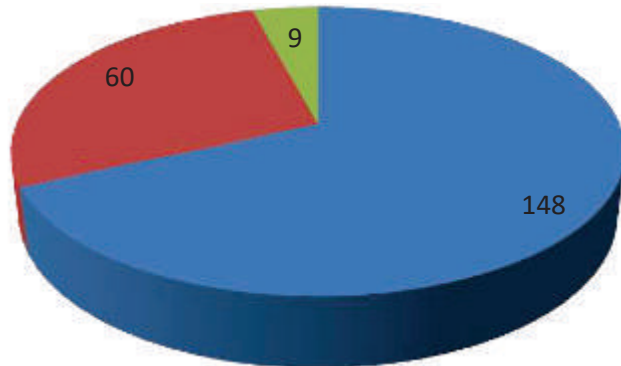
nens

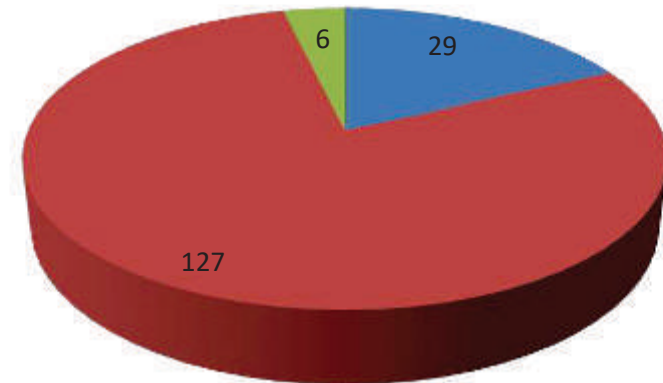
- amistats
- mestres
- assignatura
- aprendre, treballar, estudiar...
- diversió, jugar
- materials, espais...
- pati i estructures
- no respon
- altres

AMB QUI JUGUÉS MÉS?

nenes

nens

■ nº nenes
■ nº nens
■ no sabem gènere

TOTAL DE RESPOSTES: 59 NENES I 59 NENS

Total nens anomenats: 187

60 per part de les nenes

127 per part dels nens

Total nenes anomenades: 177

148 per part de les nenes

29 per part dels nens

De mitjana cada **nena** anomena 1 nen i 2,5 nenes

De mitjana cada **nen** anomena 2 nens i 0,5 nenes

1 nen de 3r diu que «juga amb ningú»

1 nena de 5è B diu que «m'agrada més jugar sola»

1 nena de 6è diu «amb ningú però si tinc que anomenar...»

1 nena de 6è diu «A vegades amb la florís, i a vegades sola, pq ningú vol jugar amb mi»

ALGUNES REFLEXIONS FINALS

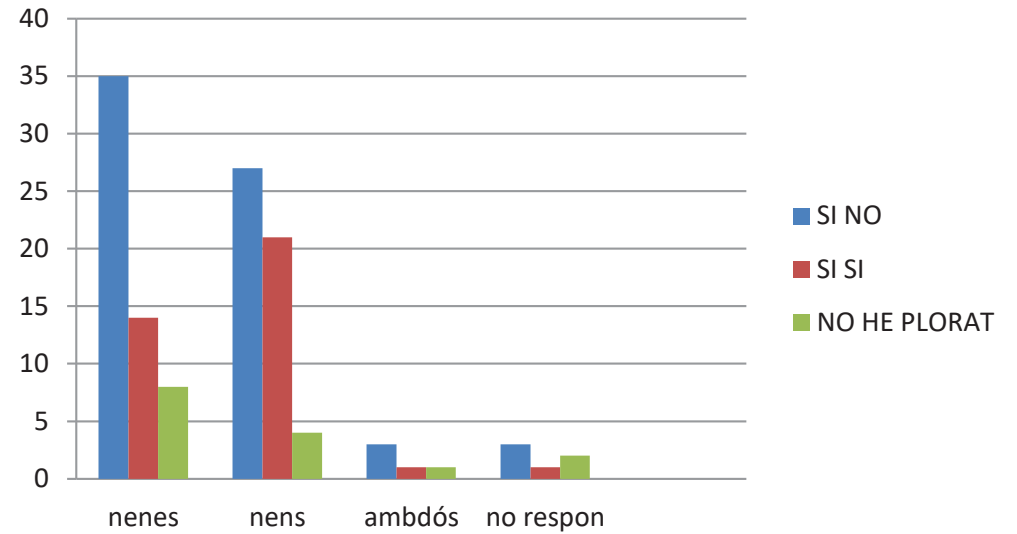
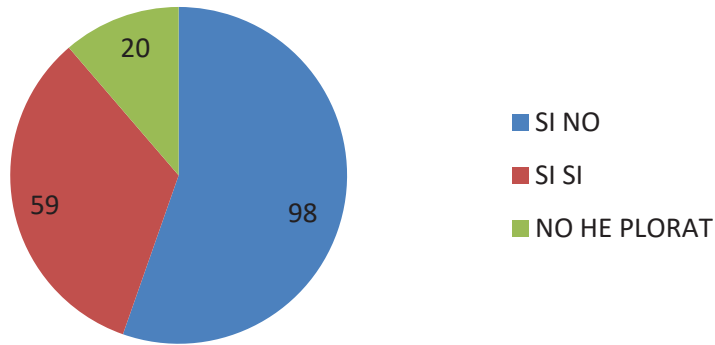
- **Què significa sentir-se nen o sentir-se nena? Qui diu nen i nena? 1**
nom de nen i 4 noms de nena
- **El privilegi:** un nen de 5è diu que tothom es respecta a l'escola malgrat que hi ha infants que no ho viuen així
- **Ens serveix la pròpia vivència com a anàlisi de la realitat?:** infants que s'identifiquen com a exemple de no coses de nenes o nens i alhora també és aquesta la raó de que si n'hi hagi diferències
- **Si preguntéssim directament per les seves vivències com a nenes/nens/altres, haguéssim trobat més exemples de limitacions de gènere interiors i exteriors?**

EL PLOR

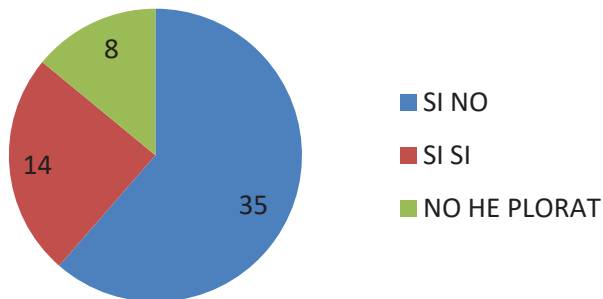
- Les categories són:
 - si he plorat i ho fet en públic (si si)
 - he plorat però no en públic (si no)
 - no he plorat
- Les segones categories són:
 - no contesta
 - no ho podem saber
 - Sanció
 - Vergonya
 - no vull

Has volgut plorar i no ho has fet?

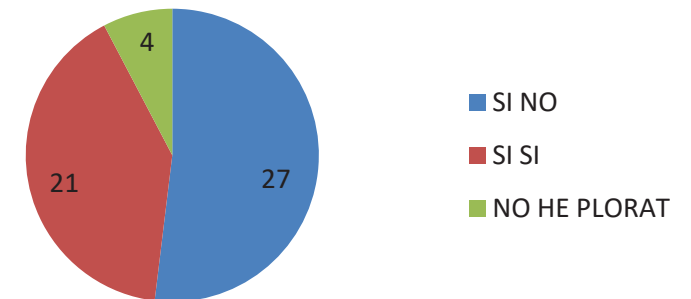
Total infants

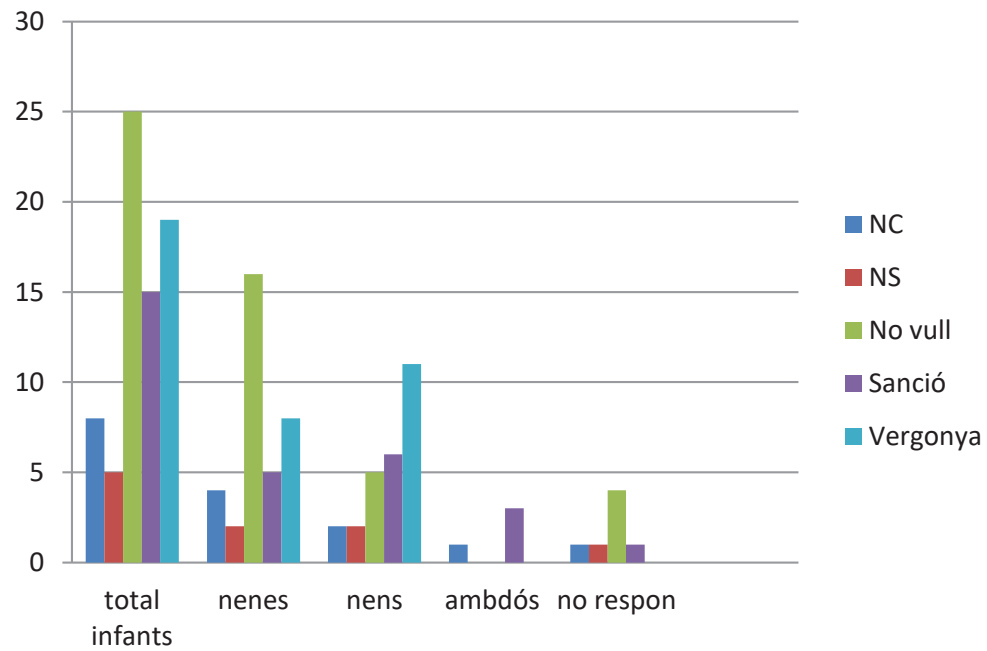
Nenes

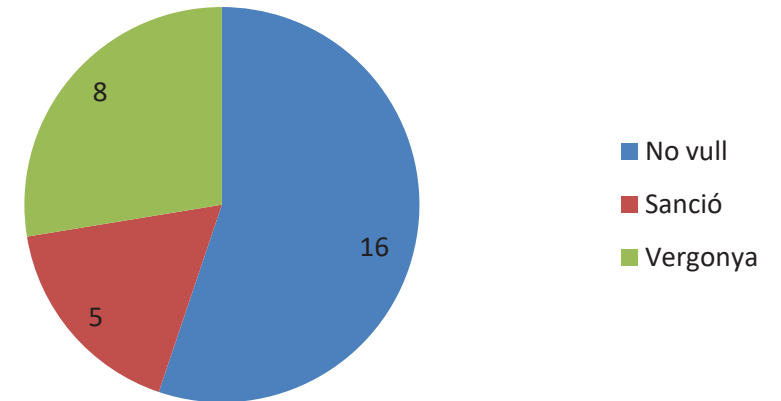
Nens

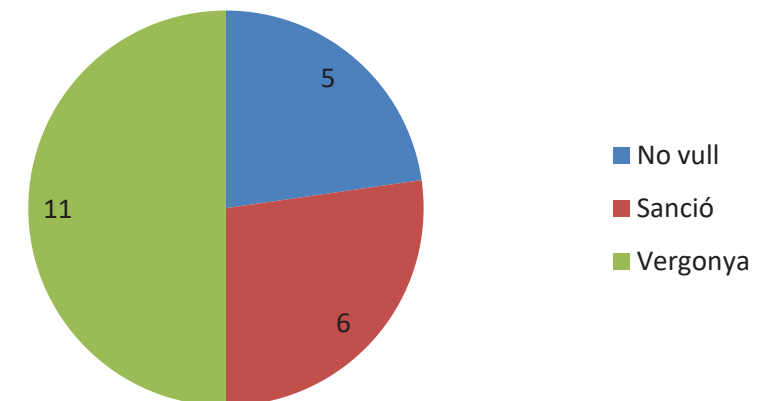
No he plorat en públic

NENES

NENS

SI SI: sí hem plorat i sí en públic

- **Perquè és inevitable:** «sempre he plorat aunque no vulgui» (nen 4t)
- **Perquè és humà i natural:** «si jo vull plorar ploro i total es un sentiment que tenim tots» (nena 3r)
- **Perquè és important expressar-se:** «es millor plorar quan vols si guardes després plores tot de cop» (nena 6è)
- **Sí ho faig, però...:** «si però soc valent» (nen 4t)

SI NO: no he plorat en públic

- **No puc:** «no em se expresar» (nena 6è)
- **No vull plorar:** «no m'agrada plorar i tinc un truquillo per no plorar» (no respon 5è, masculí)
- **Plorar no és valent:** «tinc que ser valent» (no respon 5è, masculí); «no volia sentir-me una covard ens els meus amics» (ambdós 5è, femení)
- **Prefereixo la intimitat:** «a vegades em fa vergonya perquè hi ha molta gent i no pararien de dir que et pasa que hi ha vegades vull plorar a soles i no puc» (nena 5è)
- **Plorar no està bé:** «sólo lloran los lloricas» (nen 3r)
- **No està bé connectar-se amb la tristesa:** «per no ficar-nos tristos» (ambdós 5è, femení)
- **La resta ho impedeix:** es riuran, diran que no és important, no em deixen, em diran plorona, es preocuparan...
- **No he plorat/no vull:**
 - «sempre estic bé» (ambdós, 5è, femení)
 - «porque m'aguanto» (nen, 5è)
 - «no m'agrada molt plorar» (nena 6è; nen 6è)

LA POR

- Les categories:
 - SI: responen si a la pregunta
 - NO: responen no a la pregunta
 - NS: no sabem a què està responent
 - NC: no contesta a la pregunta
- Les segones categories: sanció, valentia, vergonya, no vull, no tinc por.

Has tingut por i no ho has dit?

El no:

- **No tinc por:**
 - «no he tingut perquè no sento res» (nena 6è);
 - «perquè jo sóc valenta» (no respon 3r, femení)
- **Ho dic per gestionar-ho:**
 - «per dirli als meus amics i no me espantin» (nen 5è)
 - «si jo tinc por ho dic i faig alguna cosa per solucionar-ho» (nena 6è)
- **És inevitable dir-ho:** «es nota» (nen 4t)

La sanció:

- «per no quedar malament» (nen 6è)
- «no volia molestar» (nena 3r)
- «no sé defenderme» (nen 4t)
- 6 respostes diuen que volen evitar els riures de la resta (3 nen, 1 nena, 1 ambdós femení, 1 no respon femení)

El no vull:

- «No vull diro (nen 3r)»
- «Quan menciono el nom del que em fa por mes po em fa» (nena 3r),
- «Perquè m'aguanto» (nen 5è)

Reflexions sorgides arran de l'observació

- **Què entenem per conflicte?**

Hi ha una nena a 5è que diu: el que més m'agrada és: *tenir molts amics*, el que no m'agrada és: *que se riguin de mi*, algun cop has volgut plorar i no ho has fet?: *si*, per què? *Perquè em fan plorar*, algun cop has tingut por i no ho has dit: *si*, perquè *se rien de mi*, has tingut algun conflicte?: *no*

- **Què ens passa amb l'expressió de les emocions que tenen a veure amb la vulnerabilitat?**
- **Què significa sentir-se nen o sentir-se nena? Qui diu nen i nena? 1 nom de nen i 4 noms de nena**
- **El privilegi**

Un nen de 5è diu que tothom es respecta a l'escola malgrat que hi ha infants que no ho viuen així

- **Ens serveix la pròpia vivència com a anàlisi de la realitat?**

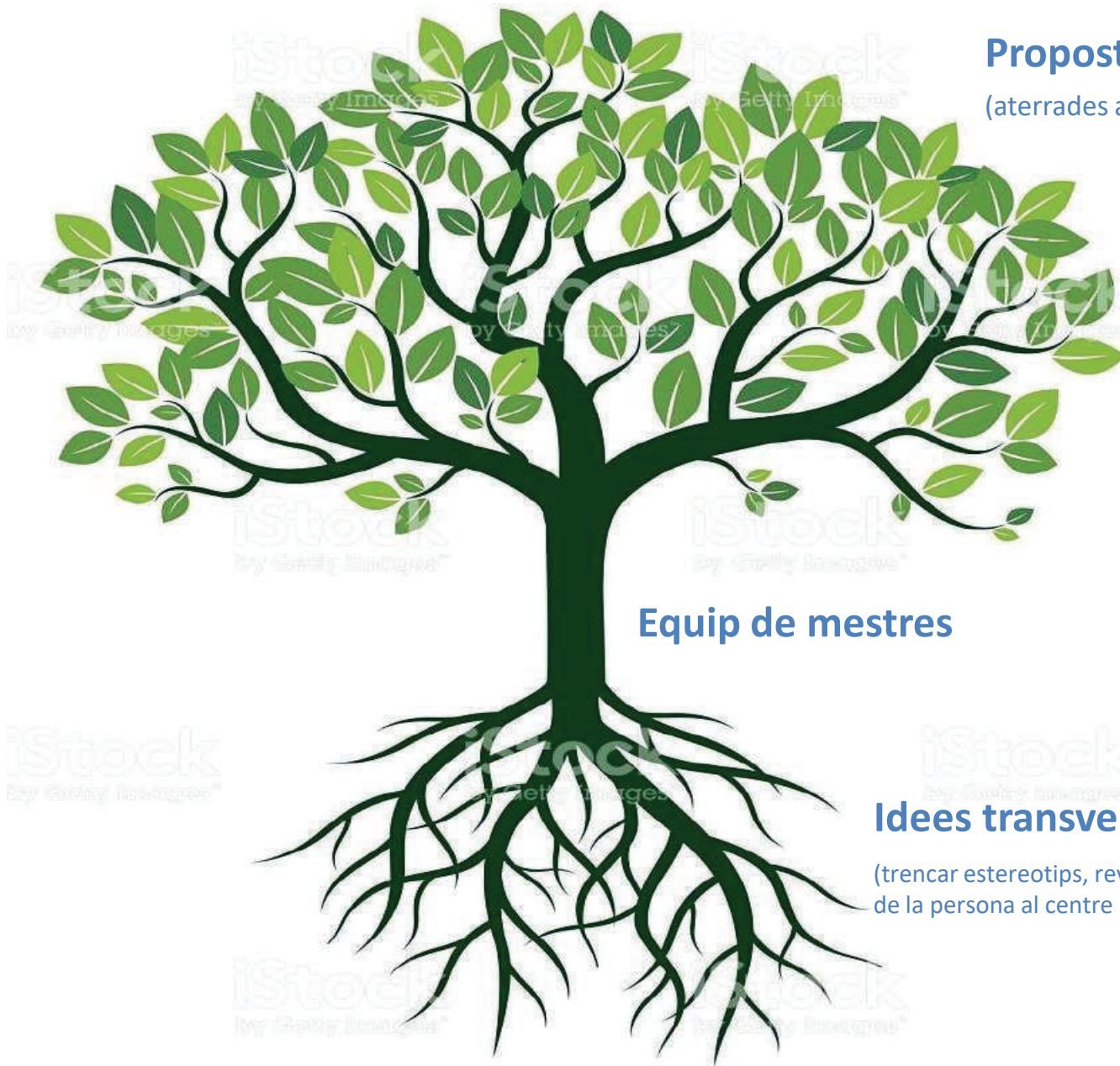
Infants que s'identifiquen com a exemple de no coses de nenes o nens i alhora també és aquesta la raó de que si n'hi hagi diferències

- **Si preguntéssim directament per les seves vivències com a nenes/nens/altres, haguéssim trobat més exemples de limitacions de gènere interiors i exteriors?**

COEDUCACIÓ

què proposem

- Reconèixer que hi ha un model d'opressió i com el gènere està present en nosaltres mateixes (responsabilitat – culpabilitat)
- Situar al centre de l'acció educativa el benestar individual i col·lectiu i, per tant, la cura al centre
- 4 idees clau en l'acció coeducativa
 - Qüestionar els rols i estereotips de gènere normatius i ampliar els nostres imaginaris per tal de fomentar una mirada crítica
 - Donar valor i posar al centre de les relacions, aquells aspectes tradicionalment considerats propis del gènere femení
 - Educar en la diversitat, és a dir, reconèixer-la i visibilitzar-la
 - Generar unes relacions justes i equitatives en el marc d'una cultura de pau i no violència.

Propostes concretes

(aterrades a la realitat de l'escola)

Instruments de socialització

(llibres i cançons, espais, materials, organització dels temps, interacció directa amb els infants, contingut curricular...)

Equip de mestres

Idees transversals de la coeducació

(trencar estereotips, revalorar l'empatia i les cures, situar el benestar de la persona al centre i atendre la diversitat)

Posicionament individual

Presa de consciència, mirada crítica de la realitat i revisió constant

JUGUEM AMB LA IGUALTAT I LA DIVERSITAT

Activitats per a infants i famílies sobre coeducació

Aquest curs, a l'Escola Joan Maragall hem creat la Comissió de coeducació, una comissió mixta on participem mestres i famílies i des d'on volem sensibilitzar la comunitat educativa sobre la importància d'educar des de la mirada de la coeducació, per tal de no reproduir estereotips de gènere a les nostres criatures.

Per això, des de la Comissió de coeducació us presentem un cicle d'activitats per a famílies i us convidem a participar-hi!

CALENDARI D'ACTIVITATS

Les activitats seran els dimarts a les 16:45H

11/12 - CINE-FÒRUM. Activitat conjunta per a infants de totes les edats i famílies

Crearem un espai de debat i reflexió sobre rols i estereotips de gènere a través del visionat de diferents vídeos i curtsmetratges.

12/11 - منتدى السينما

22/01 - MIREM LA PUBLICITAT. Taller per famílies

Analitzarem com són els anuncis de joguines per a nenes i per a nens

01/22 - مشاهدة الاشهار

5/3 - TAULA RODONA SOBRE OFICIS.

Taller per a infants de cycle superior i famílies

Amb la presència de dones i homes amb oficis 'poc habituals', parlarem sobre els estereotips de gènere i com es representen en els oficis

03/05 - مائدة مستديرة حول الصفقات

9/4 - CONTES D'AHIR I D'AVUI... ELS MODELS DE SEMPRES?

Activitat tant per a famílies com per a infants de cycle infantil i mitjà (per separat)

Analitzarem els estereotips de gènere presents als contes infantils + Conta-contes coeducatius per a infants

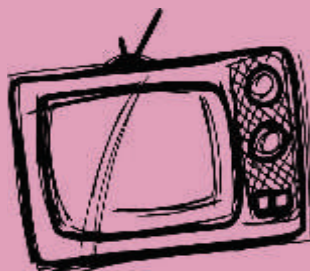
04/09 - قصص من الأمس واليوم..... نماذج كالعادة ؟

US HI ESPEREM!

JUGUEM AMB LA IGUALTAT I LA DIVERSITAT

DIMARTS 22/01 A LES 16:45H

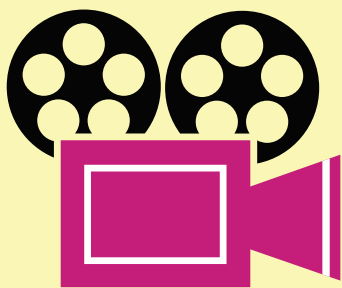

MIREM LA PUBLICITAT

Taller per a famílies

Analitzarem com són els anuncis de joguines
per a nenes i per a nens

JUGUEM AMB LA IGUALTAT I LA DIVERSITAT

DIMARTS 11/12
A LES 16:45H
CINE-FÒRUM

Activitat conjunta per a infants de totes les edats i famílies

Crearem un espai de debat i reflexió sobre rols i estereotips de gènere a través del visionat de diferents vídeos i curtmetratges.

JUGUEM AMB LA IGUALTAT I LA DIVERSITAT

DIMARTS 09/04 A LES 16:45H

CONTES D'AHIR I D'AVUI... ELS MODELS DE SEMPRES?

**Activitat tant per a famílies com per a infants
de cicle infantil i mitjà (per separat)**

Analitzarem els estereotips de gènere presents als contes
infantils + Conta-contes coeducatius per a infants

JUGUEM AMB LA IGUALTAT I LA DIVERSITAT

DIMARTS 05/03 A LES 16:45H

TAULA RODONA SOBRE OFICIS

Taller per a infants de cicle superior i famílies

Amb la presència de dones i homes amb oficis 'poc habituals', parlarem sobre els estereotips de gènere i com es representen en els oficis